Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JULIANE KOKOTT
12 päivänä tammikuuta 2012 [1]

**Yhdistetyt asiat C-628/10 P ja C-14/11 P**

**Alliance One International Inc. ym.**
**vastaan**

**Euroopan komissio ym.**

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — EY 81 artikla — Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artikla — Raakatupakan markkinat Espanjassa — Hintojen vahvistaminen ja markkinoiden jakaminen — Emoyhtiön vastuu tytäryhtiönsä kartellirikkomuksista — Perusteet kilpailusääntöjen rikkomisen syyksilukemiselle konsernissa — Komission harkintavallan rajat sakkojen määräämisessä — Yhdenvertaisen kohtelun periaate — Kielto, jonka mukaan komissio ei saa syrjiä kartelliin osallistuneita yrityksiä — Perusteluvelvollisuus — Kielto esittää sakkoja koskevien päätösten perusteita vasta oikeudenkäynnissä

Sisällys


I Johdanto ..... 3

II Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... 4

III Oikeusriidan tausta ja oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa ..... 4

A Käsiteltävässä riita-asiassa osallisina olevat yhtiöt ..... 5

B Kartellit espanjalaisilla raakatupakan markkinoilla ja riidanalainen komission päätös ..... 5

C Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ..... 6

IV Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ..... 6

V Esikysymys Alliance One Internationalin asiavaltuudesta ..... 7

VI Valitusperusteiden arviointi ..... 8

A Yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen liittyvät väitteet ..... 9


1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

1. Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja laillisuusperiaatteen yhteisvaikutus kartellimenettelyissä (ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-14/11 P) ..... 9

a) Komission keskeinen väite: yhdenvertaisen kohtelun periaatteen oletettu virheellinen soveltaminen ..... 9

b) Väitteet, jotka koskevat tuomion puutteellisia perusteluja ja tosiseikkojen vääristelyä ... 13

i) Perustelujen väitetty puutteellisuus ..... 13

ii) Tosiseikkojen väitetty vääristely ..... 14

c) Välipäätelmä ..... 14

2. SCC:n ja SCTC:n väitetty syrjintä kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan soveltamisen vuoksi (kolmas valitusperuste asiassa C-628/10 P) ..... 15

a) Kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan väitetty SCC:tä ja SCTC:tä syrjivä luonne (kolmannen valitusperusteen ensimmäinen painopiste asiassa C-628/10 P) ..... 15

b) AOI:n ja SCTC:n tilanteen vertaaminen Universalin ja Universal Leafin tilanteeseen (kolmannen valitusperusteen toinen painopiste asiassa C-628/10 P) ..... 16

c) Välipäätelmä ..... 18

3. Komission ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä syrjintäväitteitä vastaan esittämien perusteiden huomiotta jättäminen (kolmas valitusperuste asiassa C-14/11 P) ..... 18

4. TCLT:n tilanteen rinnastettavuus Intabexin ja Universalin tilanteeseen (neljäs valitusperuste asiassa C-14/11 P) ..... 21

5. Välipäätelmä ..... 22

B AOI:n ja SCTC:n eräät muut väitteet (ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-628/10 P) .. 22

1. Ensimmäinen valitusperuste asiassa C-628/10 P ..... 22

a) SCC:n ja SCTC:n WWTE:tä koskevan ratkaisevan vaikutusvallan väitetty puuttuminen ennen 5.5.1998 (ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P) ..... 23

i) Syyksilukemisperuste: ratkaisevan vaikutusvallan käyttäminen ..... 23

ii) Yhteinen määräysvalta: ei pakottavaa epäämisperustetta kartellioikeudellisen vastuun lukemiselle ainoastaan yhden emoyhtiön syyksi ..... 24

b) AOI:n ja SCTC:n perusoikeuksien väitetty loukkaus (ensimmäisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P) ..... 26

i) Tutkittavaksi ottaminen ..... 26

ii) Asiakysymys ..... 27

c) Välipäätelmä ..... 28

2. Toinen valitusperuste asiassa C-628/10 P ..... 28

a) Esikysymys: onko toinen valitusperuste tehoton (inopérant)? ..... 28

b) Toisen valitusperusteen sisällön tarkastelu ..... 30

i) Komission perustelujen väitetty mukauttaminen ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnin aikana (toisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P) 30

ii) Väite riidanalaisen päätöksen perustelujen muuttamisesta jälkikäteen (toisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P) ..... 31

C Asianosaisten esittämien valitusperusteiden yhteenveto ..... 32

D AOI:n ja SCTC:n erillinen vaatimus sakon alentamisesta ..... 32

VII Oikeudenkäyntikulut ..... 33

VIII
Ratkaisuehdotus ..... 34

## I Johdanto

1. ”Vanhemmat ovat vastuussa lastensa tekemisistä” – tämä vanha sanonta näyttää yhä uudelleen osoittautuvan todeksi kartelliasioissa.[2] Kartellirikkomusten hallinnollisia seuraamuksia koskevien menettelyjen yhteydessä joutuvat nimittäin usein vastuuseen kartelliin välittömästi osallistuneiden yritysten lisäksi myös niiden emoyhtiöt. Tällä tavalla voidaan ottaa sakkoja laskettaessa asianmukaisesti huomioon kartelliin osallistuneen konsernin koko taloudellinen voima. Lisäksi lisätään sen todennäköisyyttä, että sakon maksamisesta on vastuussa maksukykyinen velallinen, riippumatta mahdollisista omaisuudensiirroista kyseisen konsernin sisällä.

2. Yksilöllisen vastuun periaate,[3] joka on aina otettava huomioon rikosoikeudellisissa menettelyissä ja niiden kaltaisissa menettelyissä, rajoittaa kuitenkin kartellirikkomusten syyksilukemista yritysryhmissä. Erityisesti sen vuoksi unionin tuomioistuimet joutuvat yhä uudelleen käsittelemään sitä kysymystä, onko sallittua – ja jos on, niin millä edellytyksillä – saattaa emoyhtiöt vastuuseen tytäryhtiöidensä kartellirikkomuksista.[4]

3. Kysymys kartellioikeudellisesta vastuusta konsernin sisällä nousee tässä muutoksenhakumenettelyssä esiin aivan uudesta näkökulmasta. Nyt on tutkittava sitä, saattoiko Euroopan komissio saman kartellin osallistujien emoyhtiöt vastuuseen erilaisten arviointiperusteiden mukaan ja oliko se oikeutettua.

2 — Ks. myös Podszun, R., ”Haftung der Eltern für ihre Kinder – auch im Konzern”, *Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht* (GWR) 1 (2009), s. 119.

3 — Yksilöllisen vastuun periaatteesta ks. asia C-49/92 P, komissio v. Anic Partecipazioni, tuomio 8.7.1999 (Kok., s. I-4125, 78 ja 145 kohta); asia C-280/06, ETI ym., tuomio 11.12.2007 (Kok., s. I-10893, 39 kohta); asia C-97/08 P, Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomio 10.9.2009 (Kok., s. I-8237, 56 ja 77 kohta); asia C-90/09 P, General Química ym. v. komissio, tuomio 20.1.2011 (Kok., s. I-1, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen [tätä ei ole muutosversiossa]) ja yhdistetyt asiat C-201/09 P ja C-216/09 P, ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym., tuomio 29.3.2011 (Kok., s. I-2239, 95 kohta, jäljempänä yhdistetyt asiat ArcelorMittal).

4 — Ks. ex multis asia 48/69, Imperial Chemical Industries v. komissio, tuomio 14.7.1972 (Kok., s. 619, Kok. Ep. II, s. 25, 132–141 kohta, ns. ICI-tapaus); asia 107/82, AEG-Telefunken v. komissio, tuomio 25.10.1983 (Kok., s. 3151, Kok. Ep. VII, s. 281, 49–53 kohta, jäljempänä asia AEG); edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, erityisesti tuomion 58–63 ja 72–74 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, erityisesti tuomion 34–42 ja 50–52 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainitut yhdistetyt asiat ArcelorMittal, erityisesti tuomion 96–99 kohta sekä 29.9.2011 annetut tuomiot asiassa C-520/09 P, Arkema v. komissio (Kok., s. I-8901, 37–41 kohta) ja asiassa C-521/09 P, Elf Aquitaine v. komissio (Kok., s. I-8947, 53–67 kohta).

4. Konkreettisesti on kyse espanjalaisesta kartellista useiden raakatupakkaa jalostavien yritysten kesken. Komissio määräsi eräille niistä sakkoja yhteisvastuullisesti niiden emoyhtiöiden kanssa muttei saattanut vastuuseen saman kartellin muiden osallistujien emoyhtiöitä.

5. Pohjimmiltaan unionin tuomioistuimen on selvitettävä, minkälaiset rajat unionin oikeuden yleinen yhdenvertaisen kohtelun periaate asettaa komission harkintavallalle asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan mukaisten sakkojen määräämisessä.[5] Unionin tuomioistuimen tuomio ei ole olennaisen tärkeä ainoastaan komission tulevan hallintokäytännön kannalta, vaan se ohjaa lisäksi kansallisten kilpailuviranomaisten ja tuomioistuinten toimintaa Euroopan talousalueella.

## II Asiaa koskevat oikeussäännöt

6. Nyt käsiteltävää asiaa koskevat oikeussäännöt muodostavat ensinnäkin EY 81 artikla ja toiseksi asetuksen N:o 1/2003 23 artikla. Viimeksi mainitussa säädetään muun muassa seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta

a) rikkovat perustamissopimuksen 81 artiklan tai 82 artiklan määräyksiä – –

– –”

7. Lisäksi on mainittava asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 37 perustelukappale, joka koskee perusoikeuksien suojelua:

”Tässä asetuksessa otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut perusoikeudet ja periaatteet. Tätä asetusta on näin ollen tulkittava ja sovellettava kyseiset oikeudet ja periaatteet huomioon ottaen.”

## III Oikeusriidan tausta ja oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa

8. Espanjalaisilla raakatupakan markkinoilla toimii neljä yritystä, jotka harjoittavat raakatupakan ensijalostusta (ns. jalostajat): World Wide Tobacco España SA (jäljempänä WWTE), Compañia española de tabaco en rama SA (jäljempänä Cetarsa), Agroexpansión SA ja Tabacos Españoles SL (jäljempänä Taes). Kolme niistä kuuluu monikansallisiin konserneihin, joita hallitaan Yhdysvalloissa toimivista yhtiöistä.

9. Neljän espanjalaisen jalostajan lisäksi on viitattava Deltafina SpA:han, italialaiseen yritykseen, jonka toimintaan kuuluu raakatupakan ensijalostaminen Italiassa ja jalostetun tupakan markkinointi.

10. Käsiteltävässä asiassa on riidanalaista, voiko komissio tai pitääkö komission lukea mainittujen yritysten kartellirikkomukset myös niiden emoyhtiöiden tai emoyhtiöiden emoyhtiöiden syyksi ja saattaa ne yhteisvastuullisesti vastuuseen määrätyistä sakoista, ja jos näin on, niin millä edellytyksillä.

5 — Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1). Asetuksen 45 artiklan 2 kohdan mukaan asetusta on sovellettu 1.5.2004 alkaen.

A *Käsiteltävässä riita-asiassa osallisina olevat yhtiöt*

11. Käsiteltävässä riita-asiassa osallisina olevat yhtiöt Alliance One International Inc. (jäljempänä AOI) – aiemmin Standard Commercial Corp. (jäljempänä SCC)[6] –, Standard Commercial Tobacco Company Inc. (jäljempänä SCTC) ja Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (jäljempänä TCLT) ovat WWTE:n emoyhtiöitä tai näiden emoyhtiöitä. Ne kaikki kuuluivat niin sanottuun Standard-konserniin.

12. Mainittujen yhtiöiden omistussuhteet vuoden 1995 ja 5.5.1998 välisenä aikana olivat seuraavanlaiset: SCC omisti kokonaan SCTC:n, joka puolestaan omisti kokonaan TCLT:n. TCLT puolestaan omisti kaksi kolmasosaa WWTE:n osakepääomasta. Jäljelle jäänyt kolmasosa WWTE:stä oli yhtiön pääjohtajan ja kahden hänen perheenjäsenensä omistuksessa.

13. TCLT nosti 5.5.1998 omistusosuutensa WWTE:n pääomasta 86,94 prosenttiin; loput osakepääomasta jäi WWTE:n itsensä (9,73 %) ja yhden luonnollisen henkilön (3,33 %) omistukseen. Vuoden 1998 lokakuussa WWTE osti tämän luonnollisen henkilön osakkeet ja SCC hankki WWTE:n osakepääomasta 0,04 prosentin välittömän omistusosuuden. Vuoden 1999 toukokuussa TCLT ja SCC nostivat omistusosuutensa WWTE:n osakepääomasta 89,64 ja 0,05 prosenttiin; loput pääomasta jäi WWTE:n omaan omistukseen.

B *Kartellit espanjalaisilla raakatupakan markkinoilla ja riidanalainen komission päätös*

14. Espanjalaisilla raakatupakan markkinoilla oli vuosina 1996–2001 kaksi toisistaan riippuvaa horisontaalista kartellia, jotka Euroopan komissio havaitsi vuonna 2001.

15. Ensimmäisessä kartellissa, johon viitataan nimellä ”jalostajakartelli”, olivat osallisina WWTE, Cetarsa, Agroexpansión, Taes ja Deltafina. Tässä kartellissa sovittiin kunkin vuoden (korkein) keskimyyntihinta kullekin raakatupakkalajille, kaikki laadut mukaan luettuina, ja jaettiin jokaisen raakatupakkalajin määrät, jotka jokainen jalostaja saattoi ostaa tuottajilta. Vuosina 1999–2001 sovittiin myös kunkin raakatupakkalajin laatuluokkien hintahaarukoista sekä tuottaja- ja tuottajaryhmittymäkohtaisesta keskimääräisestä vähimmäishinnasta.

16. Toisessa kartellissa, johon viitataan nimellä ”tuottajien edustajien kartelli”, olivat osallisina kolme espanjalaista maatalousalan osuuskuntaa. Tämänkin kartellin tavoitteena oli vahvistaa kullekin vuodelle kunkin raakatupakkalajin laatuluokkien hintahaarukat.

17. Komissio teki 20.10.2004 päätöksen[7] (jäljempänä myös riidanalainen päätös), jossa se katsoi, että kummassakin näistä kartelleista on kyse EY 81 artiklan 1 kohdan yhtenä kokonaisuutena pidettävästä jatketusta rikkomisesta. Komissio totesi, että useat yhtiöt ja yhteenliittymät olivat syyllistyneet tässä yhteydessä EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomiseen,[8] vaati niitä päättämään välittömästi kilpailusääntöjen rikkomiset[9] ja määräsi niille erisuuruiset sakot.[10]

6 — Ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnin kantajien esittämien tietojen mukaan Alliance One International syntyi 13.5.2005 SCC:n ja Dimon Inc:n fuusion seurauksena.

7 — EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan mukaisesta menettelystä 20.10.2004 tehty komission päätös 2007/236/EY (Asia COMP/C.38.238/B.2) – Raakatupakka-ala – Espanja (tiedoksiannettu numerolla K(2004) 4030) (EUVL 2007, L 102, s. 14). Päätöksen koko tekstin julkinen toisinto on saatavissa mm. saksankielisenä ainoastaan internetissä (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/index.html).

8 — Riidanalaisen päätöksen 1 artikla.

9 — Riidanalaisen päätöksen 2 artikla.

10 — Riidanalaisen päätöksen 3 artikla.

18. Riidanalainen päätös oli osoitettu ensinnäkin kaikille kartelliin välittömästi osallistuneille yhtiöille ja toiseksi eräille muille kyseisiin konserneihin kuuluville yhtiöille. Päätöksessä todettiin erityisesti seuraavaa:

— Sekä TCLT:n että SCC:n ja SCTC:n on katsottava olevan yhteisvastuussa WWTE:n kartelliin osallistumisesta.

— Agroexpansiónin kartelliin osallistumisesta komissio saattoi yhteisvastuuseen yrityksen itsensä lisäksi ainoastaan Dimon Inc:n (jäljempänä Dimon), joka on konsernin johdossa, muttei kuitenkaan Dimonin ja Agroexpansiónin välissä konsernirakenteessa olevaa Intabex Netherlands BV:tä (jäljempänä Intabex), Dimonin kokonaan omistamaa tytäryhtiötä.

— Taesin ja Deltafinan, jotka kuuluvat yhdysvaltalaiseen Universal-konserniin, osalta komissio ei pystynyt lopulta toteamaan muiden konserniyhtiöiden olevan millään tavalla kartellioikeudellisessa vastuussa niiden kartelliosuuksista. Tästä seurasi, etteivät Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (jäljempänä Universal Leaf), joka omistaa Taesin ja Deltafinan koko osakekannan, sen enempää kuin Universal Leafin emoyhtiö Universal Corp. (jäljempänä Universal) joutuneet yhteisvastuuseen.

19. Komissio ilmoitti perusteluna, että emoyhtiöiden ja niiden tytäryhtiöiden yhtiöoikeudellista yhteyttä lukuun ottamatta asiakirja-aineistossa ei ole viitteitä Universalin ja Universal Leafin aineellisesta osallistumisesta tarkasteltuihin tekoihin. Ei siis ole aiheellista yksilöidä niitä päätöksen adressaateiksi tässä asiassa. Sama toteamus on tehtävä sitä suuremmalla syyllä Intabexin osalta, koska sen 100-prosenttinen omistusosuus Agroexpansiónissa oli puhtaasti rahoituksellinen. [11]

### C *Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa*

20. Useat riidanalaisen päätöksen adressaateista hakivat päätökseen muutosta unionin yleisessä tuomioistuimessa kumoamiskanteen avulla. Unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi AOI:n (aiempi SCC), SCTC:n ja TCLT:n yhdessä nostaman kanteen 27.10.2010 antamallaan tuomiolla [12] (jäljempänä myös unionin yleisen tuomioistuimen tuomio tai valituksenalainen tuomio).

21. AOI:n, SCTC:n ja TCLT:n kanne unionin yleisessä tuomioistuimessa tuotti osittain toivotun tuloksen. Kyseinen tuomioistuin nimittäin kumosi riidanalaisen päätöksen TCLT:n osalta mutta hylkäsi kanteen muilta osin – siis AOI:n ja SCTC:n osalta. Unionin yleinen tuomioistuin perusteli riidanalaisen päätöksen kumoamista TCLT:n osalta lähinnä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisella. [13]

## IV Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

22. AOI ja SCTC tekivät 28.12.2010 päivätyllä kirjelmällä yhdessä valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta. Komissio puolestaan teki oman valituksensa samasta tuomiosta 7.1.2011 päivätyllä kirjelmällä.

23. Asiassa C-628/10 P AOI ja SCTC vaativat yhdessä, että unionin tuomioistuin

— kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion siltä osin kuin siinä hylätään kanneperusteet, jotka koskevat SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan soveltamiseen liittyvää ilmeistä arviointivirhettä, riittämättömiä perusteluja ja yhdenvertaisen

11 — Riidanalaisen päätöksen 376 perustelukappale.

12 — Asia T-24/05, Alliance One International ym. v. komissio, tuomio 27.10.2010 (Kok., s. II-5329).

13 — Valituksenalaisen tuomion 195, 218 ja 219 kohta.

kohtelun periaatteen loukkaamista siltä osin kuin Alliance One International Inc:n, aiemmin Standard Commercial Corp., ja Standard Commercial Tobacco Co:n katsottiin olevan yhteisvastuussa

— kumoaa komission päätöksen siltä osin kuin se koskee valittajia ja alentaa valittajille vastaavasti määrättyä sakkoa ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24. Komissio puolestaan vaatii asiassa C-628/10 P, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan luettuina käsittelystä unionin yleisessä tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

25. Asiassa C-14/11 P komissio vaatii erillisellä valituksellaan, että unionin tuomioistuin

— kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion tuomiolauselman 1 kohdan

— hylkää unionin yleisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen kokonaisuudessaan ja

— velvoittaa TCLT:n korvaamaan nyt käsiteltävän asian oikeudenkäyntikulut ja kolme kantajaa korvaamaan unionin yleisessä tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

26. AOI, SCTC ja TCLT riitauttavat puolestaan edellä esitetyt seikat. Ne vaativat yhdessä, että unionin tuomioistuin

— hylkää kokonaisuudessaan Euroopan komission valituksen asiassa C-14/11 P ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina ne kulut, jotka ovat aiheutuneet unionin yleisessä tuomioistuimessa.

27. Kirjallisten menettelyjen jälkeen asiat C-628/10 P ja C-14/11 P yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 14.9.2011 antamalla määräyksellä yhteistä istuntoa ja ratkaisua varten. Istunto järjestettiin 16.11.2011.

## V Esikysymys Alliance One Internationalin asiavaltuudesta

28. AOI nimittää itseään SCTC:n ja TCLT:n oikeudelliseksi seuraajaksi sekä asian C-628/10 P että asian C-14/11 P muutoksenhakumenettelyssä. [14]

29. Komissio epäilee, onko tällainen rakenne mahdollinen. Se ei ole kuitenkaan esittänyt muodollista oikeudenkäyntiväitettä sitä vastaan, että AOI esittää unionin tuomioistuimessa perusteita sekä omissa nimissään että SCTC:n (asia C-628/10 P) tai SCTC:n ja TCLT:n nimissä (asia C-14/11 P).

30. Muiden oikeuksien puolustaminen omissa nimissään – jota kutsutaan myös prosessuaaliseksi edustamiseksi – voi olla sallittua lain tai oikeustoimen perusteella.

14 — Oikeudenkäyntikielellä successor of the rights to appeal.

31. Käsiteltävässä asiassa ei ole kuitenkaan tarpeen käsitellä yksityiskohtaisesti sitä, täyttyvätkö nämä edellytykset AOI:n kohdalla. Tämä johtuu prosessiekonomisista syistä. Valituksen asiassa C-628/10 P ovat nimittäin tehneet yhdessä AOI ja SCTC, ja vastine asiassa C-14/11 P on AOI:n, SCTC:n ja TCLT:n yhteinen. Koska ainakin yhdellä osapuolista – käsiteltävässä asiassa AOI:llä – on aina kiistattomasti tarvittavat asiavaltuudet, asianosaisten lausumia on joka tapauksessa arvioitava yksityiskohtaisesti. [15]

## VI Valitusperusteiden arviointi

32. Ennen eri valitusperusteiden arviointia on aiheellista valaista aluksi kahta hyvin tekniseltä vaikuttavaa käsitettä, joihin osapuolet jatkuvasti turvaavat sekä AOI:n ja SCTC:n valituksen (asia C-628/10 P) että komission valituksen (asia C-14/11 P) yhteydessä: 100 prosentin olettama ja kahden seikan tutkimiseen perustuva lähestymistapa.

33. Mainittu 100 prosentin olettama on peräisin unionin tuomioistuimen emoyhtiön vastuuta sen tytäryhtiön kartellirikkomuksista koskevasta oikeuskäytännöstä. Jos emoyhtiö omistaa tytäryhtiönsä kokonaan (tai lähes kokonaan), oletetaan kumottavissa olevasti, että emoyhtiö käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön markkinakäyttäytymiseen. Tämä pätee myös tapauksessa, jossa emoyhtiö hallitsee tytäryhtiötä niiden välissä olevan yhtiön välityksellä, eli silloin, kun emoyhtiö omistaa väliyhtiön kokonaan (tai lähes kokonaan) ja väliyhtiö tytäryhtiön kokonaan (tai lähes kokonaan). [16] Oikeuskäytännön mukaan 100 prosentin tai lähes 100 prosentin omistusosuudet ovat riittävä peruste saattaa emoyhtiö(t) yhteisvastuuseen tytäryhtiö(ide)n kartellirikkomuksista. [17]

34. Edellä esitetystä 100 prosentin olettamasta poiketen kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa ei ole sinänsä mainittu aiemmin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin viitannut tähän lähestymistapaan käsiteltävässä asiassa havainnollistaakseen sitä, ettei komissio perustanut riidanalaista päätöstään ainoastaan 100 prosentin olettamaan vaan otti varmuuden vuoksi huomioon muitakin näkökohtia, jotka viittaavat siihen, että emoyhtiö on tosiasiallisesti käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaansa kyseisten tytäryhtiöiden kauppapolitiikkaan. [18]

35. Se, että riidanalainen päätös perustuu kahden seikan tutkimiseen perustuvaan lähestymistapaan, on unionin yleisen tuomioistuimen tosiseikkoja koskeva toteamus. Unionin tuomioistuin ei voi tutkia tätä tosiseikkoja koskevaa toteamusta muutoksenhakumenettelyn yhteydessä, [19] koska komissio ei ole esittänyt väitettä, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut kyseiset tosiseikat huomioon vääristyneellä tavalla. Näin ollen on vailla merkitystä, että komissio on asiaa unionin tuomioistuimessa käsiteltäessä – erityisesti istunnossa – pyrkinyt ajoittain puolustautumaan siten, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole lainkaan sovellettu kaksiosaisen perustan lähestymistapaa vaan yksinomaan 100 prosentin olettamaa.

15 — Vastaavasti asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993 (Kok., s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95, 30 ja 31 kohta) ja yhdistetyt asiat C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P, Comitato ”Venezia vuole vivere” v. komissio, tuomio 9.6.2011 (Kok., s. I-4727, 36–40 kohta).

16 — Vastaavasti edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 85–90 kohta.

17 — Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 58–61 kohta, erityisesti 60 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 39 ja 40 kohta; edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 38–41 kohta, erityisesti 40 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 54–60 kohta, erityisesti 56 kohta.

18 — Valituksenalaisen tuomion 147 kohta (ks. lisäksi tuomion 118 ja 155 kohta).

19 — Asia C-340/00 P, komissio v. Cwik, tuomio 13.12.2001 (Kok., s. I-10269, 27 kohta); asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, tuomio 22.12.2008 (Kok., s. I-10515, 96 ja 97 kohta); asia C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomio 29.3.2011 (Kok., s. I-2359, 179 ja 180 kohta) ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 68 kohta.

36. Koska riidanalainen päätös on tehty ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa, käsiteltävissä asioissa on viitattava primaarioikeuden määräyksiin sellaisina kuin ne olivat Amsterdamin sopimuksessa, erityisesti EY 81 artiklaan ja EY 253 artiklaan, muttei sen sijaan SEUT 101 artiklaan ja SEUT 296 artiklaan.

A *Yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen liittyvät väitteet*

37. Käsiteltävässä asiassa mielenkiinnon kohteena ovat lähinnä oikeudelliset ongelmat, jotka liittyvät yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen. Sekä AOI ja SCTC asiassa C-628/10 P tekemässään valituksessa että komissio asiassa C-14/11 P tekemässään valituksessa käsittelevät sitä, onko tällä periaatteella merkitystä EY 81 artiklaa (nykyään SEUT 101 artikla) ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaa sovellettaessa, ja jos on, niin millaista. Sen vuoksi käsittelen vastaavia väitteitä yhdessä ennen kaikkia muita väitteitä.

38. Kaikki valittajat moittivat unionin yleistä tuomioistuinta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta, mutta eri syistä.

39. Komissio väittää asiassa C-14/11 P, että unionin yleinen tuomioistuin on – erityisesti valituksenalaisen tuomion 218 kohdassa – olettanut perusteettomasti TCLT:tä syrjittävän Intabexiin, Universaliin ja Universal Leafiin verrattuna. Komissio katsoo, että TCLT voidaan Standard-konserniin kuuluvana väliyhtiönä, joka 5.5.1998 jälkeen omisti WWTE:n lähes kokonaan, saattaa vastuuseen yhdessä AOI:n ja SCTC:n kanssa. Se väittää, että unionin yleinen tuomioistuin vapautti TCLT:n perusteettomasti WWTE:n kartellirikkomusten yhteisvastuusta yhdenvertaiseen kohteluun vetoamalla.

40. AOI ja SCTC yrittävät puolestaan välttyä joutumasta vastuuseen WWTE:n kartellirikkomuksista asiassa C-628/10 P vetoamalla yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen. Ne väittävät tulleensa WWTE:n emoyhtiöinä epäsuotuisammin kohdelluiksi kuin Universal ja Universal Leaf kartelliin osallistuneiden yritysten Taes ja Deltafina emoyhtiöinä.

1. Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja laillisuusperiaatteen yhteisvaikutus kartellimenettelyissä (ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-14/11 P)

41. Ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-14/11 P liittyvät läheisesti toisiinsa. Ne on tutkittava yhdessä.

a) Komission keskeinen väite: yhdenvertaisen kohtelun periaatteen oletettu virheellinen soveltaminen

42. Komissio väittää kahdessa ensimmäisessä valitusperusteessaan asiassa C-14/11 P lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta väärin. Se ei komission mukaan ole ottanut huomioon, että tytäryhtiöiden kartellirikkomuksia koskevan emoyhtiöiden vastuun kannalta on ratkaisevassa asemassa laillisuusperiaate. Jos emoyhtiö on oikeuskäytännössä[20] vahvistettujen perusteiden – erityisesti 100 prosentin olettaman – mukaan vastuussa, yhdenvertaisen kohtelun periaate ei voi muuttaa tilannetta mitenkään.

43. Edellä esitetty väite on virheellinen.

20 — Tällä tarkoitetaan edellä alaviitteissä 3 ja 14 mainittua oikeuskäytäntöä.

44. Kuten komissio on nimittäin itse myöntänyt muutoksenhakumenettelyssä, sen oikeuskäytännön, johon komissio vetoaa, mukaiset perusteet ilmaisevat ainoastaan, ovatko emoyhtiö ja sen tytäryhtiö saman yrityksen osia kilpailuoikeudellisessa merkityksessä, toisin sanoen, voidaanko kartellirikkomus lukea ainoastaan toisen yhtiön vai molempien yhtiöiden syyksi. [21]

45. Mainittu oikeuskäytäntö ei sen sijaan sisällä tyhjentäviä määräyksiä siitä ratkaisevasta kysymyksestä, onko kartellirikkomuksesta määrättävä sakko, ja siitä, mille oikeushenkilöille komission mahdollinen sakkopäätös on osoitettava.

46. Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että se, kuuluvatko emo- ja/tai tytäryhtiö yhtenäiseen yritykseen, sekä niiden siitä johtuva vastuu kartellirikkomuksista on ratkaistava yksinomaan oikeudellisilla perusteilla, kun taas samasta kartellirikkomuksesta sakkoja määrättäessä ovat tärkeitä oikeudellisten näkökohtien lisäksi myös tarkoituksenmukaisuuteen liittyvät näkökannat: [22] asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan komissiolla on harkintavaltaa, eli se *voi* määrätä sakkoja.

47. Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaa käyttäessään komissio voi tapauskohtaisesti päättää, määrääkö se ylipäänsä yrityksen kartellirikkomuksesta sakkoa, mutta myös, mille yrityksen taustalla olevalle oikeushenkilölle (tai oikeushenkilöille) se sakon määrää. [23]

48. Komissio ei kuitenkaan voi käyttää asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaansa aivan vapaasti, vaan sen on otettava huomioon unionin oikeuden yleiset oikeusperiaatteet ja unionin tasolla vahvistetut perusoikeudet. [24] Sitä sitovat erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaate ja suhteellisuusperiaate. [25]

49. Unionin yleinen tuomioistuin on näin ollen perustellusti arvioinut riidanalaista päätöstä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen nojalla [26] eikä ole rajoittunut esimerkiksi tutkimaan suhteellisen pinnallisesti sitä, liittyikö päätökseen SEUT 263 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua harkintavallan väärinkäyttöä (ranskaksi détournement de pouvoir). [27]

50. On muistutettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate on unionin oikeuden yleinen periaate, joka on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 ja 21 artiklassa. [28] Tämä periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tapauksia kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella. [29]

21 — Vastaavasti edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 56, 57, 59 ja 77 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 36–38 kohta; edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 39 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 55 ja 88 kohta.

22 — Käsiteltävässä asiassa komissio ilmaisee esimerkiksi riidanalaisen päätöksen 376 perustelukappaleessa sellaisen näkökannan, ”ettei olisi asianmukaista” asettaa Universalia, Universal Leafia ja Intabexia vastuuseen emoyhtiöinä yksinomaan 100 prosentin olettaman perusteella. Tämä on tarkoituksenmukaisuuteen liittyvä näkökanta.

23 — Vastaavasti yhdistetyt asiat C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P, Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomio 24.9.2009 (Kok., s. I-8681, 82 kohta) ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 121 kohta.

24 — Euroopan unionin perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan ensimmäinen virke. Ks. lisäksi asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 37 perustelukappaleen toteava viittaus, jonka mukaan asetusta on tulkittava ja sovellettava perusoikeuskirjassa tunnustetut perusoikeudet ja periaatteet huomioon ottaen.

25 — Vastaavasti yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005 (Kok., s. I-5425, 304 ja 319 kohta) sekä – unionin tuomioistuinten sitomisesta yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen – asia C-280/98 P, Weig v. komissio, tuomio 16.11.2000 (Kok., s. I-9757, 63 ja 68 kohta).

26 — Ks. erityisesti valituksenalaisen tuomion 156, 157, 218 ja 219 kohta.

27 — Komissio toi harkintavallan väärinkäytön muodostaman arviointiperusteen esiin unionin tuomioistuimen istunnossa.

28 — Asia C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals v. komissio ym., tuomio 14.9.2010 (Kok., s. I-8301, 54 kohta, jäljempänä Akzo ja Akcros Chemicals -tapaus).

29 — Asia C-344/04, IATA ja ELFAA, tuomio 10.1.2006 (Kok., s. I-403, 95 kohta); asia C-127/07, Arcelor Atlantique et Lorraine ym., tuomio 16.12.2008 (Kok., s. I-9895, 23 kohta) ja edellä alaviitteessä 27 mainittu Akzo ja Akcros Chemicals -tapaus, tuomion 55 kohta.

51. Edellä esitetystä seuraa komission toteuttaman konkreettisen kartellirikkomuksen käsittelyn kannalta kaksi seikkaa:

— Komissio ei saa poiketa ilman asiallista syytä sakkokäytännöstään, josta se on tiedottanut kilpailupolitiikkaa koskevissa tiedonannoissaan [30] – sen on noudatettava periaatetta, jonka mukaan viranomaisten omat toimet sitovat niitä itseään. [31]

— Komissio ei saa syrjiä mitään kartelliin osallistuneista yrityksistä muihin kartellin osallistujiin verrattuna.

52. Käsiteltävässä asiassa ainoastaan jälkimmäistä näkökohtaa on tarpeen käsitellä lähemmin.

53. Yhdenvertaisen kohtelun periaate estää komissiota soveltamasta saman kartellin osallistujiin erilaisia arvosteluperusteita niille sakkoja määrätessään. Tämä on ollut perustellusti myös unionin yleisen tuomioistuimen lähtökohtana. [32]

54. Jos komissio siis päättää saattaa vastuuseen kartelliin osallistuneen yrityksen rikkomuksesta sekä kartelliin välittömästi osallistuneen tytäryhtiön että sen taustalla olevat emoyhtiöt, sen on meneteltävä samalla tavalla kaikkien kartelliin osallistuneiden yritysten kohdalla, jos muut kartellin osallistujat ovat vastaavassa tilanteessa.

55. Komission ei ole välttämättä määrättävä sakkoja kaikille niille kartelliin osallistujien emoyhtiöille, joiden syyksi – puhtaasti oikeudellisesti tarkasteltuna – niiden tytäryhtiön kartellirikkomus voitaisiin lukea. Se voi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaansa käyttäen tehdä objektiivisten perusteiden nojalla valintoja emoyhtiöiden välillä.

56. Komissio voi esimerkiksi – kuten käsiteltävissä asioissa – valita sakkopäätöksensä adressaatit varmuuden vuoksi kahden seikan tutkimisen perusteella: se voi rajoittaa adressaatit sellaisiin emoyhtiöihin, joiden tosiasiallisesti käyttämästä ratkaisevasta vaikutusvallasta niiden kokonaan omistamien tytäryhtiöiden toimintaan on olemassa konkreettisia todisteita 100 prosentin olettaman lisäksi. Tällaiset todisteet voivat, aina emoyhtiön mukaan, koostua hyvin erilaisista tosiseikoista. Komissio on oikeassa todetessaan, ettei yhdenvertaisen kohtelun periaate edellytä, että se esittää kaikille emoyhtiöille samanlaiset todisteet – esimerkiksi asiakirjat, todistajanlausunnot yms. – tai saman määrän todisteita. [33]

57. Komissio loukkaa kuitenkin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jos se arvioi samaa kartellirikkomusta *laadullisesti* kahdenlaisilla perusteilla eli jos se soveltaa joihinkin emoyhtiöihin tiukempaa *näyttötasoa* kuin muihin emoyhtiöihin esimerkiksi siten, että se soveltaa joihinkin emoyhtiöihin kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa ja toisiin emoyhtiöihin ainoastaan 100 prosentin olettamaa.

30 — Tällä hetkellä ovat voimassa erityisesti suuntaviivat asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta (EUVL 2006, C 210, s. 2) ja komission tiedonanto sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EUVL 2006, C 298, s. 17).

31 — Edellä alaviitteessä 24 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 209–211 ja 213 kohta; asia C-167/04 P, JCB Service v. komissio, tuomio 21.9.2006 (Kok., s. I-8935, 207–209 kohta) ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 88 kohta; vastaavasti jo – toiseen oikeudenalaan liittyen – asia 190/82, Blomefield v. komissio, tuomio 1.12.1983 (Kok., s. 3981, 20 kohta).

32 — Valituksenalaisen tuomion 156 ja 157 kohta.

33 — Vastaavasti edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 97 kohta.

58. Unionin yleisen tuomioistuimen määrittämien tosiseikkojen mukaan käsiteltävässä asiassa on tapahtunut juuri näin: TCLT saatettiin yhteisvastuuseen sen tytäryhtiön WWTE:n kartellirikkomuksista yksinomaan 100 prosentin olettaman perusteella,[34] kun taas Intabexille, Universalille ja Universal Leafille ei määrätty sakkoja, koska niihin sovellettiin kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa, minkä seurauksena komissio ei katsonut näiden yhtiöiden pelkän omistusosuuden niiden tytäryhtiöissä riittävän todisteeksi ilman konkreettisia todisteita niiden tosiasiallisesti käyttämästä ratkaisevasta vaikutusvallasta.[35]

59. Näissä olosuhteissa unionin yleinen tuomioistuin saattoi olettaa oikeusvirhettä tekemättä, että TCLT:tä syrjittiin Intabexiin, Universaliin ja Universal Leafiin verrattuna.[36]

60. Arviota ei muuta miksikään myöskään komission esille ottama laillisuusperiaate.

61. Yhdenvertaisen kohtelun periaate on tosin sovitettava yhteen laillisuusperiaatteen noudattamisen kanssa, jonka mukaan kukaan ei voi edukseen vedota toisen hyväksi tapahtuneeseen lainvastaisuuteen.[37] Unionin oikeudessa ei toisin sanoen anneta oikeutta yhdenvertaisuuteen lainvastaisuuden yhteydessä.[38] Komissio tiivisti asian kirjelmissään seuraavasti: ”Two wrongs do not make a right.”

62. Käsiteltävässä asiassa ei ollut kuitenkaan syytä pelätä ristiriitaa lainmukaisen hallintotoiminnan vaatimuksen kanssa. Komission oli valittava hallintomenettelyn yhteydessä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaa käyttäessään kahden toimintavaihtoehdon välillä, joista kumpikaan ei ollut vähemmän lainmukainen kuin toinen: komissiolla oli oikeus vapaasti saattaa yhteisvastuuseen joko kaikki emoyhtiöt, joita 100 prosentin olettama koski (ensimmäinen toimintavaihtoehto), tai rajoittaa riidanalaisen päätöksen adressaatteja kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan perusteella (toinen toimintavaihtoehto).

63. Näin tarkasteltuna ei ollut oikeudellisesti moitittavaa, että komissio valitsi Intabexin, Universalin ja Universal Leafin kohdalla toisen toimintavaihtoehdon. Soveltaessaan kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa komissio jätti ainoastaan saattamatta kyseiset yhtiöt yhteisvastuuseen niiden tytäryhtiöiden tekemistä kartellirikkomuksista pelkän 100 prosentin olettaman perusteella.

64. Koska komission menettely Intabexia, Universalia ja Universal Leafia kohtaan ei ollut lainvastaista, TCLT:n samanlainen kohtelu valituksenalaisessa tuomiossa ei voinut myöskään edustaa tapausta, jossa vedottiin yhdenvertaisuuteen lainvastaisuuden yhteydessä.

65. Toisenlaista päätelmää ei voida tehdä niin sanotussa sellutapauksessa annetusta tuomiostakaan.[39] Siinä todettiin, ettei yritys voi välttää seuraamuksia sillä perusteella, että toiselle taloudelliselle toimijalle, jonka tapausta ei ole saatettu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, ei ole määrätty sakkoa”.[40] Niin sanotussa sellutapauksessa ei kuitenkaan nähtävästi käsitelty tarkemmin tässä yhteydessä kiinnostavaa komission harkintavallan käyttöä sakkoja määrättäessä.

34 — Valituksenalaisen tuomion 218 kohta.

35 — Valituksenalaisen tuomion 142 ja 143 kohta sekä riidanalaisen päätöksen 18 ja 376 perustelukappale.

36 — Valituksenalaisen tuomion 218 ja 219 kohta.

37 — Asia 188/83, Witte v. parlamentti, tuomio 9.10.1984 (Kok., s. 3465, 15 kohta); asia 134/84, Williams v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 4.7.1985 (Kok., s. 2225, 14 kohta) ja asia C-38/08 P, Sack v. komissio, määräys 20.1.2009 (Kok., s. I-4*, 32 kohta).

38 — Ks. 13.9.2007 esittämäni ratkaisuehdotus asiassa C-309/06, Marks & Spencer, tuomio 10.4.2008 (Kok., s. I-2283, ratkaisuehdotuksen 76 ja 77 kohta).

39 — Yhdistetyt asiat C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85-C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, tuomio 31.3.1993 (Kok., s. I-1307, Kok. Ep. XIV, s. I-123, ns. sellutapaus).

40 — Edellä alaviitteessä 38 mainittu ns. sellutapaus, tuomion 197 kohta, ja samaan tapaan 146 kohta; vastaavasti 5.10.1988 annetut polkumyyntiin liittyvät tuomiot asiassa 301/85, Sharp v. neuvosto (Kok., s. 5813, 22 kohta), yhdistetyissä asioissa 260/85 ja 106/86, TEC ym. v. neuvosto (Kok., s. 5855, 18 kohta) ja yhdistetyissä asioissa 273/85 ja 107/86, Silver Seiko ym. v. neuvosto (Kok., s. 5927, 55 kohta) sekä unionin henkilöstöä koskeviin periaatteisiin liittyvä asia C-326/91 P, De Compte v. parlamentti, tuomio 2.6.1994 (Kok., s. I-2091, 52 kohta).

66. Mielestäni ei olisi lisäksi kovinkaan vakuuttavaa tehdä niin sanotun sellutapauksen perusteella sellaista päätelmää, että komissio voisi aivan vapaasti käyttää harkintavaltaansa sakkoja määrätessään ja ettei se olisi unionin tuomioistuimissa millään tavalla vastuussa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattamisesta. Sellainen oikeuskäytäntö ei olisi unionin tuomioistuinten tarjoamalle tehokkaalle perusoikeuksien suojalle asetettujen vaatimusten mukainen (ks. myös perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäinen kohta).

67. Jos unionin yleinen tuomioistuin varmistaa lainkäyttötehtävänsä mukaisesti, että komissio käyttää asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaansa saman kartellin kaikkiin osallistujiin samojen perusteiden mukaisesti, se ei anna oikeutta yhdenvertaisuuteen lainvastaisuuden yhteydessä vaan suojelee mielivaltaiselta hallinnolliselta toiminnalta.

68. Koska unionin yleinen tuomioistuin ei ole näin ollen tehnyt oikeudellista virhettä soveltaessaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta TCLT:hen, komission ensimmäiseen ja toiseen valitusperusteeseen sisältyvä pääasiallinen väite asiassa C-14/11 P on hylättävä perusteettomana.

b) Väitteet, jotka koskevat tuomion puutteellisia perusteluja ja tosiseikkojen vääristelyä

69. Komissio moittii asiaa C-14/11 P koskevan ensimmäisen valitusperusteen yhteydessä unionin yleistä tuomioistuinta myös siitä, että se on perustellut tuomiota puutteellisesti ja vääristellyt tosiseikkoja.

i) Perustelujen väitetty puutteellisuus

70. Komissio moittii ensinnäkin sitä, että unionin yleinen tuomioistuin jätti huomiotta sen ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät oikeudelliset näkemykset, jotka koskivat laillisuusperiaatetta ja yhdenvertaisuutta lainvastaisuuden yhteydessä. Kyseisen tuomioistuimen perustelut olivat sen mukaan tämän osalta selvästi puutteellisia.

71. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomioiden asianmukaisen perustelun vaatimus seuraa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artiklasta, luettuna yhdessä 53 artiklan 1 kohdan kanssa.

72. Mielestäni komissio asettaa tässä liiallisia perusteluvelvollisuuteen liittyviä vaatimuksia. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuus ei velvoita unionin yleistä tuomioistuinta esittämään selvitystä, jossa seurattaisiin tyhjentävästi ja kohta kohdalta kaikkia riidan asianosaisten esittämiä päätelmiä, ja perustelut voivat siten olla implisiittisiä, kunhan asianosaiset saavat niiden avulla selville syyt, joiden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin ei ole hyväksynyt asianosaisten argumentteja, ja unionin tuomioistuimella on käytettävissään riittävät tiedot, jotta se kykenee harjoittamaan laillisuusvalvontaansa. [41]

73. Unionin yleinen tuomioistuin on ottanut komission perustelut käsiteltävässä asiassa hyvin huomioon. [42] Lisäksi se on esittänyt selkeästi ja yksiselitteisesti oman käsityksensä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen sovellettavuudesta ja laajuudesta. [43] Tästä käy ilmi ainakin implisiittisesti, ettei se pitänyt komission laillisuusperiaatteen merkitystä koskevaa väitettä merkityksellisenä. Näin ollen kyse ei voi olla perustelujen puutteellisuudesta.

41 — Yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008 (Kok., s. I-6513, 96 kohta); asia C-440/07 P, komissio v. Schneider Electric, tuomio 16.7.2009 (Kok., s. I-6413, 135 kohta) ja asia C-480/09 P, AceaElectrabel Produzione v. komissio, tuomio 16.12.2010 (Kok., s. I-13355, 77 kohta).

42 — Valituksenalaisen tuomion 113 kohta.

43 — Valituksenalaisen tuomion 218 ja 219 kohta; ks. myös tuomion 156 ja 157 kohta.

ii) Tosiseikkojen väitetty vääristely

74. Lisäksi komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on selvästi vääristellyt komission riidanalaista päätöstä ja siinä esitettyjä perusteluja valituksenalaisen tuomion 158 kohdassa. Väitetty vääristely johtuu siitä, että unionin yleinen tuomioistuin on tulkinnut väärin riidanalaisen päätöksen 384 perustelukappaleen. Unionin yleisen tuomioistuimen lähtökohtana on ollut komission mukaan virheellisesti se, että komissiolla ja sillä on sama kanta yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen.

75. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan todisteet on otettu huomioon vääristyneellä tavalla, jos ilman uusia todisteita on selvää, että olemassa olevien todisteiden arviointi oli ilmeisen virheellistä. [44]

76. Riidanalaisen päätöksen 384 perustelukappaleessa todetaan tässä yhteydessä merkityksellisiltä osin, että ”täsmälliset olosuhteet, joiden vuoksi [komissio] voi katsoa, että emoyhtiö on vastuussa tytäryhtiönsä toiminnasta, voivat vaihdella eri tapauksissa”. Samassa perustelukappaleessa komissio lisää, että ”kyseessä ei kuitenkaan voi olla syrjintäkiellon periaatteen loukkaaminen niin kauan kun vastuun periaatteita sovelletaan johdonmukaisesti”.

77. Edellä esitetystä voidaan ilman muuta päätellä, että komissio pitää yhdenvertaisen kohtelun periaatetta merkityksellisenä. Ainoastaan sillä tavalla voidaan nimittäin selittää se, että komissio ylipäänsä pohti päätöksensä mainitussa perustelukappaleessa sitä, oliko kyse tämän periaatteen – jota komissio nimitti syrjintäkiellon periaatteeksi – loukkaamisesta vai ei.

78. Unionin yleinen tuomioistuin päätyi juuri tähän päätelmään valituksenalaisen tuomion riidanalaisessa kohdassa: aluksi se esitti oman näkökantansa (”Komission on – – noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta – –” [45]); sen jälkeen se lisäsi, että komissio on noudattanut tätä kantaa, ja esitti todisteena riidanalaisen päätöksen mainitun 384 perustelukappaleen. [46]

79. Unionin yleinen tuomioistuin esitti näin ollen riidanalaisen päätöksen täysin loogisen tulkinnan, jonka ei voida todeta vääristelevän komission perusteluja millään tavalla. Unionin yleinen tuomioistuin jopa jakaa komission näkemyksen siitä, että ”täsmälliset olosuhteet – – voivat vaihdella eri tapauksissa”, [47] kun se korostaa, ”että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei [saada] kohdella eri tavalla eikä erilaisia tapauksia kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella”. [48]

80. Näissä olosuhteissa en näe viitteitä siitä, että unionin yleinen tuomioistuin olisi arvioinut riidanalaisen päätöksen 384 perustelukappaleen sisältöä ilmeisen virheellisesti. Väite todistusaineiston ottamisesta huomioon vääristyneellä tavalla on näin ollen perusteeton.

c) Välipäätelmä

81. Edellä esitetyn perusteella ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-14/11 P on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

44 — Asia C-229/05 P, PKK ja KNK v. neuvosto, tuomio 18.1.2007 (Kok., s. I-439, 37 kohta); asia C-260/05 P, Sniace v. komissio, tuomio 22.11.2007 (Kok., s. I-10005, 37 kohta) ja asia C-413/08 P, Lafarge v. komissio, tuomio 17.6.2010 (Kok., s. I-5361, 17 kohta).

45 — Valituksenalaisen tuomion 157 kohta.

46 — Valituksenalaisen tuomion 158 kohta.

47 — Valituksenalaisen päätöksen 384 perustelukappale.

48 — Valituksenalaisen tuomion 157 kohta.

2. SCC:n ja SCTC:n väitetty syrjintä kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan soveltamisen vuoksi (kolmas valitusperuste asiassa C-628/10 P)

82. Kolmas valitusperuste asiassa C-628/10 P on jaettu useisiin osiin, jotka ovat kuitenkin sisällöllisesti pitkälti päällekkäisiä. AOI ja SCTC vetoavat pääasiallisesti kahteen seikkaan: Kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan soveltaminen oli ensinnäkin syrjivää niitä kohtaan (ks. jäljempänä a kohta). Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin ei verrannut riittävän täsmällisesti tilannetta, jossa AOI (aiempi SCC) ja SCTC olivat, Universalin ja Universal Leafin tilanteeseen (ks. jäljempänä b kohta).

a) Kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan väitetty SCC:tä ja SCTC:tä syrjivä luonne (kolmannen valitusperusteen ensimmäinen painopiste asiassa C-628/10 P)

83. Valittajat toteavat kahden seikan tutkimiseen perustuvasta lähestymistavasta pääasiallisesti seuraavaa: Jos olisi sovellettu ainoastaan 100 prosentin olettamaa, myös Universal ja Universal Leaf olisivat joutuneet vastuuseen tytäryhtiöidensä Taesin ja Deltafinan kartellirikkomuksista. Kahden seikan tutkimiseen perustuvan rajoittavan lähestymistavan soveltaminen aiheutti sen, että lopulta ainoastaan AOI (aiempi SCC) ja SCTC joutuivat vastuuseen tytäryhtiöidensä kanssa, toisin kuin Universal ja Universal Leaf.

84. Komissio vastustaa tätä väitettä lähinnä sillä perusteella, ettei yhdenvertaisen kohtelun periaate anna oikeutta yhdenvertaisuuteen lainvastaisuuden yhteydessä.[49] Olen jo todennut, että tämä peruste on käsiteltävässä asiassa riittämätön.[50] Tässä ei ole kyse siitä, pitääkö alun perin jo lainvastaista hallintotoimintaa (”lainvastaisuutta”) vielä jopa laajentaa. Pikemminkin on selvitettävä, pitääkö tapaa, jolla komissio oikeutetusti kohteli yhtä kartelliin osallistujaa, soveltaa myös muihin kartelliin osallistujiin.

85. AOI:n ja SCTC:n valituksenalaista tuomiota koskeva kritiikki on kuitenkin perusteetonta muista syistä.

86. Kuten jo todettiin,[51] komissiolla on asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan soveltamisessa harkintavaltaa. Sen vuoksi komission ei ole pakko määrätä sakkoja kaikille kartelliin osallistujien emoyhtiöille, joiden syyksi – puhtaasti oikeudellisesti tarkastellen – niiden tytäryhtiöiden kartellirikkomukset olisi luettava. Komissio voi harkintavaltaansa käyttäen tehdä objektiivisten perusteiden nojalla valintoja emoyhtiöiden välillä.

87. On luonnollista, että valintaperusteet voivat olla joillekin asianosaisille edullisia ja toisille epäedullisia. Syrjinnän olemassaoloa ei voi olettaa pelkästään sen seikan perusteella, että komissio tekee asianosaisia koskevia valintoja. Niin kauan kuin komission perusteet perustuvat objektiivisiin näkökantoihin, ei ole syytä olettaa, että tiettyjä asianosaisia syrjittäisiin lainvastaisesti.

88. Tilanne olisi toisenlainen, jos komissio asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintavaltaansa käyttäessään tukeutuisi objektiivisten näkökohtien sijasta epäasianmukaisiin perusteisiin eli jos se käyttäytyisi tavalla, joka ainakin lähestyisi SEUT 263 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua harkintavallan väärinkäyttöä.

49 — Komissio väittää myös, että valittajien kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa koskeva kritiikki on ristiriidassa niiden omien, muussa yhteydessä asiassa C-628/10 P esittämien perustelujen kanssa. Tämän kritiikin perusteella ei voida kuitenkaan sinänsä tehdä päätelmiä AOI:n ja SCTC:n lausumien tutkittavaksi ottamisesta tai perusteltavuudesta käsiteltävän valitusperusteen yhteydessä.

50 — Ks. edellä asian C-14/11 P ensimmäisestä ja toisesta valitusperusteesta esittämäni näkemykset (erityisesti tämän ratkaisuehdotuksen 60–68 kohta).

51 — Ks. edellä erityisesti tämän ratkaisuehdotuksen 46–55 kohta.

89. AOI ja SCTC eivät ole kuitenkaan esittäneet käsiteltävän asian oikeudenkäynnissä konkreettisia todisteita, jotka viittaisivat siihen, että komissio on epäasianmukaisten perusteiden mukaisesti tukeutunut kahden seikan tutkimiseen perustuvaan lähestymistapaan.

90. Komissiolla oli päinvastoin asiallinen peruste kyseisten emoyhtiöiden valintaan kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa soveltamalla. Kuten komissio ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä perustellusti korosti,[52] riidanalaisen päätöksen tekemisajankohtana vallitsi huomattava oikeudellinen epävarmuus emo- ja tytäryhtiöiden välisen kartellioikeudellisen vastuun jakamisen perusteista.[53] Vasta unionin tuomioistuimen asiassa Akzo Nobel ym. vastaan komissio[54] antama tuomio toi selvyyttä asiaan.

91. Ennen unionin tuomioistuimen selventävää tuomiota vallinneessa oikeudellisen epävarmuuden tilassa oli objektiivisesti perusteltua, että komissio osoitti riidanalaisen päätöksen varmuuden vuoksi ainoastaan emoyhtiöille, joiden kohdalla sen ei tarvinnut luottaa yksinomaan 100 prosentin olettamaan vaan sillä oli konkreettisia todisteita niiden tosiasiallisesti käyttämästä ratkaisevasta vaikutusvallasta tytäryhtiöiden toimintaan.

92. AOI:n ja SCTC:n esittämä kahden seikan tutkimiseen perustuvaan lähestymistapaan liittyvä syrjintäväite on näin ollen perusteeton.

b) AOI:n ja SCTC:n tilanteen vertaaminen Universalin ja Universal Leafin tilanteeseen (kolmannen valitusperusteen toinen painopiste asiassa C-628/10 P)

93. Valittajat moittivat unionin yleistä tuomioistuinta myös siitä, ettei AOI:n (aiempi SCC) ja SCTC:n tilannetta verrattu riittävän perusteellisesti Universalin ja Universal Leafin tilanteeseen. Jotta AOI:n ja SCTC:n esittämään syrjintäväitteeseen olisi voitu ottaa kantaa, unionin yleisen tuomioistuimen olisi valittajien mielestä pitänyt tutkia tosiasiallisten olosuhteiden perusteella, muodostivatko Universal ja Universal Leaf tytäryhtiöidensä Taesin ja Deltafinan kanssa taloudellisen kokonaisuuden. Valittajat katsovat, että SCC:n ja SCTC:n tilanne oli hyvin samankaltainen kuin Universalin ja Universal Leafin tilanne.

94. Pinnallisen tarkastelun perusteella voisi kuvitella, että AOI ja SCTC ainoastaan kyseenalaistavat tämän väitteen avulla unionin yleisen tuomioistuimen suorittaman tosiseikkojen tai todisteiden arvioinnin ja vaativat unionin tuomioistuinta asettamaan oman arvionsa unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin tilalle. Tällaista vaatimusta ei voida tutkia muutoksenhakumenettelyssä.[55]

95. Lähemmin tarkasteltaessa AOI:n ja SCTC:n väite nostaa kuitenkin esiin – ainakin myös – aidon oikeudellisen ongelman, jonka tarkastelu on muutoksenhakumenettelyssä epäilemättä sallittua: kyse on unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyjen syrjintäväitteen tutkimista koskevien oikeudellisten vaatimusten laajuudesta ja erityisesti unionin yleisen tuomioistuimen komissioon niiden vuoksi kohdistaman valvonnan intensiteetistä. Tällöin on kyse asiasta, joka on alati keskustelun kohteena ja johon kiinnitetään nykyään yhä suurempaa huomiota – varsinkin perusoikeuskirjan vuoksi.

52 — Ks. valituksenalaisen tuomion 118, 147 ja 155 kohta.

53 — Viime aikoihin saakka jatkuneesta 100 prosentin olettamaa koskevasta keskustelusta ks. 23.4.2009 esittämäni ratkaisuehdotus edellä alaviitteessä 2 mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. v. komissio, erityisesti ratkaisuehdotuksen 49–76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

54 — Tuomio mainittu alaviitteessä 2.

55 — Asia C-95/04 P, British Airways v. komissio, tuomio 15.3.2007 (Kok., s. I-2331, 137 kohta); ks. lisäksi asia C-413/06 P, Bertelsmann ja Sony Corporation of America v. Impala, tuomio 10.7.2008 (Kok., s. I-4951, 29 kohta, ns. Impala-tapaus); edellä alaviitteessä 18 mainittu asia ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomion 180 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 68 kohta.

96. Perusoikeuskirjan 47 artiklassa, jolla SEU 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla ja joka näin ollen on sitovaa primaarioikeutta, taataan perusoikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, joka on vahvistettu myös unionin oikeuden yleiseksi periaatteeksi.[56] Tämä perusoikeus sisältää muun muassa oikeuden siihen, että viranomaisten päätökset tutkitaan riippumattomassa tuomioistuimessa oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä.

97. Edellä mainitusta perusoikeudesta johtuvat täsmällisemmät vaatimukset on määritettävä johdonmukaisuusperiaatteen (SEU 6 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta ja perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan ensimmäinen virke) avulla ottamalla huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen[57] 6 artiklan 1 kohta.[58] Viimeksi mainitussa määräyksessä edellytetään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan erityisesti, että oikeudenkäynti mahdollistaa kaikkien merkityksellisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen tutkimisen.[59]

98. On kiistatonta, että unionin yleisellä tuomioistuimella oli käsiteltävässä asiassa toimivalta tutkia tosiseikat ja oikeudelliset seikat tutkiessaan, noudattiko komissio yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

99. Unionin yleisen tuomioistuimen suorittaman tutkimuksen intensiteetti riippuu kuitenkin erityisesti siitä, mihin kumoamisperusteisiin ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnin kantajat vetosivat, erityisesti siitä, miten perusteltu niiden esitys oli, toisin sanoen millä tosiseikoilla ja perusteilla ne kulloisetkin väitteensä perustelivat. Unionin tuomioistuimissa pätee nimittäin kanteiden yhteydessä käsittelymenetelmän periaate. Ainoastaan poikkeustapauksissa on mahdollista selvittämisvastuu ja todistustaakka tai toteuttaa selvittämistoimia viran puolesta. Yksikään asianosainen ei ole kuitenkaan vedonnut tällaiseen tarpeeseen tässä menettelyssä.

100. SCC:n (nykyään AOI), SCTC:n ja TCLT:n nyt käsiteltävässä asiassa ensimmäisessä oikeusasteessa esittämät yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen liittyvät väitteet rajoittuivat kahteen kohtaan, joiden avulla ne vetosivat siihen, että komissio kohteli muiden kartelliin osallistujien emoyhtiöitä paremmin kuin niitä.[60]

101. Ainoastaan toinen kannekirjelmän kohdista on merkityksellinen nyt käsiteltävän valitusperusteen yhteydessä.[61] Siinä SCC väitti, että se oli emoyhtiönä kaikkien merkityksellisten näkökohtien perusteella vastaavassa tilanteessa kuin Universal, Universal Leaf ja SEPI. SCC vaatii, että komissio toteaa viimeksi mainituista yhtiöistä esittämiensä tosiseikkojen koskevan myös SCC:tä: SCC:n tosiasiallisesta osallistumisesta WWTE:n todettuihin rikkomuksiin ja emo- ja tytäryhtiön välisestä suorasta yhteydenpidosta ei ole olemassa konkreettisia todisteita.

102. SCC (AOI) lisäsi ensimmäisen oikeusasteen vastauskirjelmässä, että komissio syrji kantajia Universaliin nähden, koska se sovelsi niiden tytäryhtiöiden kartellirikkomusten syyksilukemisen yhteydessä erilaisia perusteita.[62]

56 — Asia C-279/09, DEB, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-13849, 30 ja 31 kohta); asia C-69/10, Samba Diouf, tuomio 28.7.2011 (Kok., s. I-7151, 49 kohta) ja asia C-272/09 P, KME Germany v. komissio, tuomio 8.12.2011 (Kok., s. I-12789, 92 kohta).

57 — Euroopan ihmisoikeussopimus (yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi) (allekirjoitettu Roomassa 4.11.1950).

58 — Edellä alaviitteessä 55 mainittu asia DEB, tuomion 32 kohta.

59 — Asia Chevrol v. Ranska, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.2.2003 (valitus nro 49636/99, Recueil des arrêts et décisions 2003-III, 77 kohta); asia Silvester's Horeca Service v. Belgia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 4.3.2004 (kanne nro 47650/99, 27 kohta) ja asia Menarini Diagnostics v. Italia, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.9.2011 (valitus nro 43509/08, 59 kohta).

60 — Kannekirjelmän 68–74 kohta.

61 — Toinen kohta koskee TCLT:n tilanteen vertailua väliportaaseen sijoittuvana WWTE:n emoyhtiönä Standard-konsernissa Intabexin tilanteeseen väliportaaseen sijoittuvana Agroexpansiónin emoyhtiönä Dimon-konsernissa. TCLT väitti, että komissio kohteli sitä huonommin kuin Intabexia. Koska unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi TCLT:n tämän väitteen ja kumosi riidanalaisen päätöksen siltä osin, valittajilla ei ollut syytä palata tähän asiaan muutoksenhakumenettelyssä.

62 — Vastauskirjelmän 141–150 kohta, erityisesti 146 kohta.

103. SCC toisti näin ollen viime kädessä ainoastaan sen, mitä se oli jo esittänyt emoyhtiöiden vastuuta tytäryhtiönsä WWTE:n rikkomuksista koskevien perusteiden yhteydessä. Näissä olosuhteissa ei voida moittia sitä, että unionin yleinen tuomioistuin luopui valituksenalaisessa tuomiossa [63] näiden syrjintäväitteiden erillisestä, perusteellisemmasta tutkimuksesta ja tutki yhdessä kaikki kanneperusteet – mukaan luettuina syrjintäväitteet.

104. Kaiken kaikkiaan väite AOI:n (SCC) ja SCTC:n tilanteen ja Universalin ja Universal Leafin tilanteen rinnastettavuuden puutteellisesta tutkimisesta on käsiteltävässä asiassa perusteeton.

c) Välipäätelmä

105. Kolmas valitusperuste asiassa C-628/10 P on näin ollen hylättävä.

3. Komission ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä syrjintäväitteitä vastaan esittämien perusteiden huomiotta jättäminen (kolmas valitusperuste asiassa C-14/11 P)

106. Komissio valittaa kolmannessa valitusperusteessaan asiassa C-14/11 P, että unionin yleinen tuomioistuin esti sitä esittämästä ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä tosiseikkoja, joista olisi käynyt ilmi, ettei TCLT ollut samassa tilanteessa kuin Universal tai Intabex.

107. Tämä valitusperuste koskee erityisesti valituksenalaisen tuomion 196 kohdan ensimmäistä virkettä. Siinä unionin yleinen tuomioistuin pohtii, onko sen otettava huomioon se komission esille ottama seikka, että TCLT oli WWTE:n pääasiallinen asiakas vuodesta 1996 vuoteen 1999 saakka. Unionin yleinen tuomioistuin vastaa kieltävästi muun muassa sillä perusteella, että on kyse väitteestä, johon komissio vetosi ensimmäisen kerran vasta oikeudenkäynnissä – tarkemmin sanoen vastineessaan.

108. Komissio katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin loukkasi tällä tavalla sen oikeutta kontradiktoriseen menettelyyn ja jätti huomiotta komission päätösten perustelemiseen liittyvät vaatimukset. Kohdat liittyvät läheisesti toisiinsa.

109. On totta, että komissiolla on oikeudenkäynnissä oikeus kontradiktoriseen menettelyyn, kuten kaikilla muillakin asianosaisilla. [64] Sen vuoksi sen on kyettävä puolustautumaan tehokkaasti unionin yleisessä tuomioistuimessa nostetussa kumoamiskanteessa esitettyjä kanneperusteita vastaan, esimerkiksi sellaisia syrjintäväitteitä vastaan, jotka AOI, SCTC ja TCLT esittivät ensimmäisessä oikeusasteessa.

110. Komission oikeus kontradiktoriseen menettelyyn on kuitenkin saatettava sopivaan tasapainoon sen kanssa, että kyseisillä yrityksillä on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja tehokkaaseen oikeussuojaan (perusoikeuskirjan 47 artikla).

63 — Valituksenalaisen tuomion 52 kohdan viimeinen virke; syrjinnän tarkastelun ongelmista ks. erityisesti riidanalaisen tuomion 157–159, 195–197 ja 218 kohta.

64 — Asia C-89/08 P, komissio v. Irlanti ym., tuomio 2.12.2009 (Kok., s. I-11245, 53 kohta) ja asia C-197/09 RX-II, Uudelleenkäsittely M v. lääkevirasto, tuomio 17.12.2009 (Kok., s. I-12033, 42 kohta).

111. Komissio voi vastaavasti vapaasti valaista oikeudenkäynnissä lähemmin riidanalaisen päätöksen perusteluita puolustuksekseen esittämiensä väitteiden yhteydessä.[65] Kokonaan uusia riidanalaisen päätöksen perusteluja komissio ei saa oikeudenkäynnissä kuitenkaan esittää. Perustelujen puuttumista ei voida korjata sillä, että asianosainen saa päätöksen perustelut tietoonsa unionin tuomioistuimissa käytävän oikeudenkäyntimenettelyn aikana.[66] Kielto esittää näin päätösten perusteluja vasta unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäynnissä on erityisen tiukka rikosoikeudellisissa menettelyissä ja niiden kaltaisissa menettelyissä, kuten kartellimenettelyissä.[67]

112. Komissio ei näin ollen voinut käsiteltävän asian oikeudenkäynnissäkään vedota seikkoihin, jotka olisi pitänyt oikeastaan esittää jo itse riidanalaisessa päätöksessä mutta joita ei mainittu siinä.

113. Nyt on vielä selvitettävä, oliko erityisesti TCLT:n ominaisuus WWTE:n pääasiallisena asiakkaana sellainen seikka, joka olisi pitänyt mainita jo riidanalaisen päätöksen perusteluissa.

114. Tässä yhteydessä on huomautettava, että komission sakkopäätöksen on oltava jokaisen adressaatin osalta riittävän hyvin perusteltu, erityisesti kuitenkin niiden osalta, joiden syyksi kilpailusääntöjen rikkominen päätöksessä luetaan. Sen vuoksi päätöksen on sisällettävä tytäryhtiönsä rikkomuksesta vastuuseen saatettavaa emoyhtiötä koskeva perusteellinen selvitys syistä, joiden perusteella rikkomus voidaan lukea mainitun emoyhtiön syyksi.[68]

115. Se, mitä vaatimuksia edellä esitetystä yksittäisessä tapauksessa täsmällisesti ottaen seuraa, on määritettävä EY 253 artiklaan (nykyään SEUT 296 artiklan toinen kohta) sisältyvän perusteluvaatimuksen tarkoituksen ja tavoitteen avulla. Oikeustoimen perustelujen tarkoituksena on mahdollistaa yhtäältä, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat arvioida, onko se perusteltu, ja toisaalta, että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.[69]

116. Jos komissio päättää, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, saattaa yhteisvastuuseen ainoastaan joitakin kartelliin osallistuvien yritysten emoyhtiöistä muttei kaikkia, sen on perusteltava tämä sakkopäätöksessään. Niiden emoyhtiöiden, joille sakkopäätös osoitetaan, on ymmärrettävä päätöksen perusteluista, miksi nimenomaan ne joutuivat vastuuseen, vaikka muiden kartelliin osallistujien emoyhtiöille ei määrätty sakkoja. Ainoastaan sillä tavoin asianosaiset ja unionin tuomioistuimet voivat tutkia komission päätöksen mahdollisten harkintavallan käyttöön liittyvien virheiden varalta, erityisesti mahdollisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisten varalta.[70]

117. Unionin yleisen tuomioistuimen – tältä osin riidattomien – toteamusten mukaan käsiteltävässä asiassa oli kyse nimenomaan tällaisen perustelun puuttumisesta. Komissio perusteli tosin riidanalaisessa päätöksessä hyvin niukasti, miksi se *ei* saattanut vastuuseen eräitä muita yrityksiä, muun muassa Intabexia,[71] mutta päätöksessä ei todettu selvästi, miksi se sisällytti sakkopäätöksen adressaatteihin – poikkeuksena Intabexin tapaukselle – nimenomaan TCLT:n.

65 — Asia C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags v. komissio, tuomio 16.11.2000 (Kok., s. I-9925, 61 kohta); vastaavasti jo yhdistetyt asiat 36/59-38/59 ja 40/59, Präsident ym. v. korkea viranomainen, tuomio 15.7.1960 (Kok., s. 887, erityisesti s. 926 ja 927) ja asia 111/83, Picciolo v. parlamentti, tuomio 30.5.1984 (Kok., s. 2323, 22 kohta).

66 — Asia 195/80, Michel v. parlamentti, tuomio 26.11.1981 (Kok., s. 2861, 22 kohta); edellä alaviitteessä 24 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 463 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 149 kohta.

67 — Rikosoikeudesta suppeassa merkityksessä ks. asia C-550/09, E ja F, tuomio 29.6.2010 (Kok., s. I-6213, 59 kohta); rikosoikeuden kaltaisista alueista – tässä kartellioikeus – ks. edellä alaviitteessä 24 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 463 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 149 kohta.

68 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 152 kohta.

69 — Asia C-333/07, Régie Networks, tuomio 22.12.2008 (Kok., s. I-10807, 63 kohta); edellä alaviitteessä 66 mainittu asia E ja F, tuomion 54 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 147 kohta.

70 — Komission sitomisesta yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen sen harjoittaessa asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista harkintaansa ks. edellä erityisesti tämän ratkaisuehdotuksen 48–53 kohta.

71 — Valituksenalaisen päätöksen 376 perustelukappale (esitetty riidanalaisen tuomion 29 kohdassa).

118. Komissio esitti vasta oikeudenkäynnissä sen, että TCLT osti suuren osan WWTE:n jalostamasta tupakasta, tärkeänä todisteena siitä, ettei TCLT:n tilanne ollut verrattavissa Intabexin tilanteeseen. Komission oikeudenkäynnissä esittämien väitteiden mukaan se on ratkaiseva seikka, joka todistaa konkreettisesti, että TCLT:n valinta riidanalaisen päätöksen adressaatiksi on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaista.

119. Jos TCLT:n ominaisuus WWTE:n pääasiallisena asiakkaana oli niin tärkeä seikka riidanalaisen päätöksen adressaatiksi valitsemisen kannalta, tämä seikka olisi pitänyt mainita jo riidanalaisen päätöksen perusteluissa. Vasta tämän perustelun myötä käy ymmärrettäväksi, miksi riidanalainen päätös osoitettiin erityisesti TCLT:lle. Komissio ei olisi saanut lykätä mielestään näin ratkaisevan perustelun esittämistä oikeudenkäyntiin. Tätä perustelua ei voida pitää ainoastaan riidanalaisen päätöksen selityksenä, koska päätös ei unionin yleisen tuomioistuimen toteamusten mukaan sisältänyt mitään (muita) tähän seikkaan liittyviä perusteluja. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen perustellusti, että TCLT:n ominaisuuden WWTE:n pääasiallisena asiakkaana mainitseminen ensimmäistä kertaa vasta oikeudenkäynnissä [72] oli kiellettyä. [73]

120. Komissio vastaa siihen, ettei se ole velvollinen perustelemaan, miksi se *ei* osoittanut riidanalaista päätöstä tietyille yhtiöille – tässä tapauksessa Universalille, Universal Leafille ja Intabexille. [74]

121. Tätä väitettä ei voida kuitenkaan hyväksyä. Nyt ei ole laisinkaan kyse siitä, olisiko riidanalainen päätös pitänyt osoittaa myös Universalille, Universal Leafille ja Intabexille, [75] vaan siitä, luettiinko TCLT päätöksen adressaatteihin oikeutetusti – erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukkaamatta.

122. Komissio väittää lisäksi, ettei sillä ollut hallinnollisen menettelyn aikana mitään syytä verrata TCLT:n tilannetta muiden emoyhtiöiden tilanteisiin, koska TCLT vetosi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen vasta oikeudenkäynnissä. Komissio ei ole mielestään velvollinen esittämään päätöksissään ikään kuin varmuuden vuoksi kaikkia sellaisia perusteita, joihin se voisi myöhemmin mahdollisesti vedota vastatakseen toimiaan vastaan esitettyihin kanneperusteisiin. [76]

123. Kun otetaan huomioon käsiteltävän asian tosiseikat, tätä väitettä ei kuitenkaan voida hyväksyä. TCLT ei voinut hallinnollisen menettelyn aikana vielä tietää, että se joutuisi puolustautumaan mahdollisen Universaliin, Universal Leafiin tai Intabexiin nähden tapahtuneen syrjinnän vuoksi. Väitetiedoksianto oli nimittäin osoitettu myös Universalille, Universal Leafille ja Intabexille. TCLT ei voinut vielä hallinnollisen menettelyn aikana tietää, ettei komissio osoittaisi riidanalaista päätöstä nimenomaan näille yhtiöille. Komission sitä vastoin täytyi tietää, että valinta kartelliin osallistujien emoyhtiöiden välillä komission riidanalaista päätöstä tehtäessä herättäisi kysymyksiä yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta. [77]

124. Komissio väitti unionin tuomioistuimen istunnossa lopuksi, että 100 prosentin olettama mitätöidään, jos kilpailuviranomaisten edellytetään esittävän sakkopäätöksessään näkemyksiä asianosaisten yhdenvertaisesta kohtelusta.

72 — Yksikään muutoksenhakumenettelyn asianosaisista ei ole millään tavalla kyseenalaistanut unionin yleisen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan komissio esitti näkemyksensä TCLT:n ominaisuudesta WWTE:n pääasiallisena asiakkaana ensimmäisen kerran vasta oikeudenkäynnissä.

73 — Valituksenalaisen tuomion 196 kohdan ensimmäinen virke.

74 — Komissio vetoaa unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, nimenomaan yhdistettyihin asioihin T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering v. komissio, tuomio 8.7.2004 (Kok., s. II-2501, 414 kohta).

75 — Kantajat viittasivat jo ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä erityisesti siihen, etteivät ne vedonneet siihen, että komissio jätti lainvastaisesti katsomatta Universalin, Universal Leafin, Sepin tai Intabexin olleen vastuussa tai ei ollut osoittanut näille riidanalaista päätöstä (riidanalaisen tuomion 86 kohta). Ne vahvistivat tämän myös muutoksenhakumenettelyssä.

76 — Komissio vetoaa tässä yhteydessä edellä alaviitteessä 3 mainittuun ns. ICI-tapaukseen, tuomion 145 kohta.

77 — Kuten riidanalaisen päätöksen 384 perustelukappaleesta käy ilmi, komissio oli täysin tietoinen tästä ongelmasta. Se tutkii, syrjittiinkö Dimonia muiden kartelliin osallistujien emoyhtiöihin verrattuna.

125. En kuitenkaan pidä tätäkään väitettä vakuuttavana. Komissio voi luonnollisesti edelleen vapaasti perustaa sakkopäätöksen adressaattien valinnan 100 prosentin olettamaan ja rajata päätöksen perustelut olettamasäännön soveltamisedellytysten esittämiseen.[78] Jos komissio päättää kuitenkin – kuten tässä – harkintaa käyttäessään vapaaehtoisesti asettaa emoyhtiöiden vastuuseen saattamiselle tiukemmat arviointiperusteet, sen on mukautettava päätöksensä perustelutkin näihin tiukempiin arviointiperusteluihin. Jos nostaa riman korkeammalle, ei pidä ihmetellä, että riman ylittäminen vaikeutuu.

126. Edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin ei ole jättänyt huomiotta komission riidanalaisen päätöksen perustelujen vaatimuksia eikä ole loukannut komission oikeutta kontradiktoriseen menettelyyn. Komission kolmas valitusperuste asiassa C-14/11 P on tästä syystä hylättävä.

4. TCLT:n tilanteen rinnastettavuus Intabexin ja Universalin tilanteeseen (neljäs valitusperuste asiassa C-14/11 P)

127. Komissio väittää asian C-14/11 P neljännessä valitusperusteessaan, joka koskee – kuten kolmaskin valitusperuste – valituksenalaisen tuomion 196 kohtaa, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta väärin, sillä TCLT oli objektiivisesti erilaisessa tilanteessa kuin Intabex ja Universal.

128. Pohjimmiltaan on kyse taas siitä, oliko TCLT:n väliin sijoittuminen Standard-konsernissa puhtaasti rahoituksellista, minkä seurauksena sen tilanne olisi verrattavissa Intabexin tilanteeseen. Komissio väittää, kuten jo ensimmäisessä oikeusasteessa,[79] että TCLT:llä oli Standard-konsernissa puhtaasti rahoituksellista merkittävämpi rooli. Komissio viittaa väitteensä tueksi siihen jo mainittuun seikkaan, että TCLT oli tytäryhtiönsä WWTE:n jalostaman tupakan pääasiallinen ostaja. Sen vuoksi se oli eri tilanteessa kuin Intabex.

129. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi kuitenkin valituksenalaisessa tuomiossa nimenomaan tämän seikan – TCLT:n ostamat suuret WWTE:n jalostaman tupakan määrät – merkityksettömäksi, koska mainitut ostot kohdistettiin TCLT:lle ainoastaan puhtaasti kirjanpidollisista ja verotuksellisista syistä ja koska WWTE ei käytännössä toimittanut tupakkaa TCLT:lle.[80]

130. Komissio vastaa valituskirjelmässä, että on merkityksetöntä, mistä syistä TCLT toimi WWTE:n jalostaman tupakan ostajana. Ostoista voidaan joka tapauksessa päätellä, että TCLT oli muutakin kuin pelkkä väliin sijoittuva holdingyhtiö.

131. Komission tämä väite on jätettävä tutkimatta. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin arvioi vapaasti tosiseikkojen yhteydessä sitä, millainen todistusvoima TCLT:n WWTE:ltä tekemillä ostoilla on. Mahdollista vääristelyä, johon komissio ei sitä paitsi ole vedonnut, lukuun ottamatta tällainen kysymys jätetään tutkimatta unionin tuomioistuimessa muutoksenhakumenettelyssä.[81]

78 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 96 kohta.

79 — Valituksenalaisen tuomion 120 ja 121 kohta.

80 — Valituksenalaisen tuomion 196 kohta.

81 — Edellä alaviitteessä 18 mainittu asia komissio v. Cwik, tuomion 27 kohta; edellä alaviitteessä 18 mainittu asia British Aggregates v. komissio, tuomion 96 kohta; edellä alaviitteessä 18 mainittu asia ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomion 179 ja 180 kohta ja asia C-47/10 P, Itävalta v. Scheucher-Fleisch ym., tuomio 27.10.2011 (Kok., s. I-10707, 57, 58 ja 99 kohta).

132. Nyt ei ole kyse siitä oikeuskysymyksestä, onko unionin yleinen tuomioistuin luokitellut tosiseikat oikein ja käyttänyt oikeita oikeudellisia perusteita tilannetta arvioidessaan. Komissio ei pikemminkään vain pidä unionin yleisen tuomioistuimen arviointia vakuuttavana. Muutoksenhakumenettelyn tarkoituksena ja tavoitteena ei kuitenkaan ole tällaisen arvioinnin kyseenalaistaminen ja korvaaminen uudella. [82]

133. Komissio esittää lopuksi hyvin vähäisenä sivuseikkana väitteen, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei perustellut tuomiotaan riittävästi. Se ei komission mukaan esittänyt, miksi se piti TCLT:n ja Universalin tilanteita toisiinsa rinnastettavina, eikä noudattanut komission perusteluja.

134. En kuitenkaan pidä tätäkään väitettä hyödyllisenä. Se on tehoton (ranskaksi inopérant) ja näin ollen perusteeton. [83] Jos unionin yleinen tuomioistuin on – kuten tässä – todennut oikeudellisesti virheettömällä tavalla, että TCLT oli vastaavassa tilanteessa kuin Intabex, ei ole enää kyse siitä, oliko TCLT:n tilanne lisäksi samankaltainen kuin Universalin ja Universal Leafin tilanne. Unionin yleinen tuomioistuin saattoi perustella riidanalaisen päätöksen kumoamisen myös yksinomaan sillä, että se oletti TCLT:tä syrjityn Intabexiin verrattuna.

135. Näin ollen neljäs valitusperuste asiassa C-14/11 P on jätettävä osittain tutkimatta ja osittain hylättävä perusteettomana.

### 5. Välipäätelmä

136. Edellä esitetyn perusteella valittajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevat väitteet on hylättävä kokonaisuudessaan sekä asiassa C-628/10 P että asiassa C-14/11 P.

## B *AOI:n ja SCTC:n eräät muut väitteet (ensimmäinen ja toinen valitusperuste asiassa C-628/10 P)*

137. Lopuksi tutkin AOI:n ja SCTC:n muita väitteitä, jotka ne esittävät valituksenalaista tuomiota vastaan asian C-628/10 P ensimmäisessä ja toisessa valitusperusteessa.

### 1. Ensimmäinen valitusperuste asiassa C-628/10 P

138. Valittajat väittävät ensimmäisessä valitusperusteessaan asiassa C-628/10 P, että unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut virheellisesti EY 81 artiklan 1 kohtaa, asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa ja EY 253 artiklaa. [84] Niiden mielestä unionin yleinen tuomioistuin on katsonut lainvastaisesti, että AOI:n (aiempi SCC) ja SCTC:n vastuu WWTE:n kartellirikkomuksista on todistettu, ja tämä koskee aikaa sekä ennen 5.5.1998 että sen jälkeen.

139. Tarkastelen näitä väitteitä jäljempänä a ja b kohdassa. En tarkastele lähemmin EY 253 artiklaa, sillä valittajat eivät ole millään tavalla valaisseet sitä, miten unionin yleinen tuomioistuin on heidän mukaansa jättänyt huomiotta unionin oikeustoimien perustelemista koskevat vaatimukset. Siksi väite mainitun määräyksen rikkomisesta on jätettävä tutkimatta.

82 — Ks. edellä alaviitteessä 54 mainittu oikeuskäytäntö.

83 — Asia C-76/01 P, Eurocoton ym. v. neuvosto, tuomio 30.9.2003 (Kok., s. I-10091, 52 kohta); asia C-203/07 P, Kreikka v. komissio, tuomio 6.11.2008 (Kok., s. I-8161, 42 ja 43 kohta) ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 31 kohta.

84 — Valittajat viittaavat SEUT 101 ja SEUT 296 artiklaan.

a) SCC:n ja SCTC:n WWTE:tä koskevan ratkaisevan vaikutusvallan väitetty puuttuminen ennen 5.5.1998 (ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P)

140. Ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P koskee ainoastaan ajanjaksoa ennen 5.5.1998. AOI (aiempi SCC) ja SCTC väittävät, ettei niillä ollut tuohon aikaan mahdollisuutta käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa WWTE:ssä. Ainakaan niitä ei olisi pitänyt saattaa vastuuseen yksinään vaan korkeintaan yhdessä muiden WWTE:hen osallistuneiden yhtiöiden kanssa.

141. Pinnallisen tarkastelun perusteella voisi kuvitella, että AOI ja SCTC ainoastaan kyseenalaistavat tämän väitteen avulla unionin yleisen tuomioistuimen suorittaman tosiseikkojen tai todisteiden arvioinnin ja vaativat unionin tuomioistuinta asettamaan oman arvionsa unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin tilalle. Tällaista vaatimusta ei voida tutkia muutoksenhakumenettelyssä. [85]

142. Tosiasiassa on kyse siitä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käyttänyt oikeita kriteerejä ja arviointiperusteita tosiseikastoa ja näyttöä arvioidessaan. Kyseessä on oikeuskysymys, jonka unionin tuomioistuin voi tutkia muutoksenhakutuomioistuimena. [86] AOI:n ja SCTC:n – ei kovinkaan selkeästä – väitteestä käy ilmi lähtökohtaisesti kaksi valituksenalaisen tuomion oikeudellista kritiikin kohdetta. Nämä kritiikin kohteet antavat unionin tuomioistuimelle tilaisuuden selvittää oikeustilaa tulevaisuudenkin kannalta tärkeistä näkökulmista.

i) Syyksilukemisperuste: ratkaisevan vaikutusvallan käyttäminen

143. Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin on ensinnäkin jättänyt huomiotta, että kartellioikeudellisen vastuun jakaminen tytär- ja emoyhtiön välillä on asiassa AEG annetun tuomion mukaan sallittua ainoastaan kahdella kumulatiivisella ehdolla: emoyhtiön on pitänyt olla tilanteessa, jossa se on pystynyt käyttämään ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiössään, ja sen on pitänyt tosiasiallisesti myös käyttää valtaansa. [87]

144. Myös tämä väite on perusteeton. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan riippuu todellisuudessa ainoastaan yhdestä ehdosta, voidaanko emoyhtiö saattaa vastuuseen tytäryhtiönsä kartellirikkomuksesta: emoyhtiön on pitänyt käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan, niin, ettei viimeksi mainittu ole voinut itsenäisesti päättää markkinakäyttäytymisestään. [88]

145. Normaalitapauksessa tästä syystä ei tarvita erityistä selvitystä siitä, oliko emoyhtiöllä ylipäänsä *mahdollisuutta* käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan. Kartellioikeudellisen vastuun syyksilukemiseen riittää todiste siitä, *että* tällaista valtaa *tosiasiallisesti käytettiin*. Kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti korostaa, sen toteaminen, että emoyhtiö on tosiasiallisesti käyttänyt ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiönsä toimintaan, merkitsee väistämättä, että sillä oli tähän mahdollisuus. [89]

146. Toisin menetellään ainoastaan silloin, kun ratkaisevan vaikutusvallan käyttämistä ei poikkeuksellisesti todisteta vaan ainoastaan oletetaan kumottavasti. Tällaista olettamaa voidaan nimittäin käyttää ainoastaan, kun on varmaa, että emoyhtiöllä on ylipäänsä ollut mahdollisuus ratkaisevan vaikutusvallan käyttämiseen tytäryhtiön toimintaan, ja kun tytäryhtiön ja emoyhtiön

85 — Ks. alaviitteessä 54 mainittu oikeuskäytäntö.

86 — Tuomiot 25.10.2011 asiassa C-109/10 P, Solvay v. komissio (Kok., s. I-10329, 51 kohta) ja asiassa C-110/10 P, Solvay v. komissio (Kok., s. I-10439, 46 kohta); vastaavasti jo yhdistetyt asiat C-403/04 P ja C-405/04 P, Sumitomo Metal Industries ja Nippon Steel v. komissio, tuomio 25.1.2007 (Kok., s. I-729, 40 kohta); edellä alaviitteessä 54 mainittu ns. Impala-tapaus, tuomion 117 kohta ja asia C-47/07 P, Masdar (UK) v. komissio, tuomio 16.12.2008 (Kok., s. I-9761, 77 kohta).

87 — Valittajat vetoavat tässä yhteydessä edellä alaviitteessä 3 mainittuun asiaan AEG, erityisesti tuomion 50 kohtaan.

88 — Vastaavasti edellä alaviitteessä 3 mainittu ns. ICI-tapaus, tuomion 133 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 58 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 37 kohta; edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 38 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 54 kohta.

89 — Valituksenalaisen tuomion 166 kohta.

välisten taloudellisten, organisatoristen ja oikeudellisten yhteyksien perusteella on ilmeistä, että emoyhtiö tosiasiallisesti käytti tällaista vaikutusvaltaa. Oikeuskäytännön mukaan näin on erityisesti silloin, jos emoyhtiö omisti rikkomuksen ajankohtana tytäryhtiönsä kokonaan tai lähes kokonaan (100 prosentin olettama). [90]

147. Koska nyt kyseessä olevan ajanjakson aikana (ennen 5.5.1998) ei ollut kyse tällaisen olettamasäännön soveltamisesta, unionin yleisen tuomioistuimen ei tarvinnut erityisesti todeta, että WWTE:n emoyhtiöillä oli mahdollisuus käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa sen markkinakäyttäytymiseen.

ii) Yhteinen määräysvalta: ei pakottavaa epäämisperustetta kartellioikeudellisen vastuun lukemiselle ainoastaan yhden emoyhtiön syyksi

148. Valittajat väittävät toiseksi, että tapauksessa, jossa useat henkilöt tai yhtiöt käyttävät yhteistä määräysvaltaa [91] tytäryhtiössä, kartellioikeudellista vastuuta tytäryhtiön kilpailuoikeuden rikkomuksista ei voida lukea ainoastaan yhden henkilön tai yhtiön syyksi.

149. Tämän väitteen taustalla on se seikka, että espanjalaiseen jalostajakartelliin osallistunut WWTE ei ollut kyseessä olevan ajanjakson aikana (eli ennen 5.5.1998) oikeudellisesti katsoen vielä yksinomaan Standard-konsernin, jonka johdossa oli tuolloin SCC (nykyään AOI), määräysvallassa. [92] Sen vuoksi AOI:n ja SCTC:n mielestä komission ei olisi pitänyt saattaa niitä yksin vastuuseen WWTE:n rikkomuksista vaan ainoastaan yhdessä muiden osakkeenomistajien kanssa, jotka tällöin käyttivät niiden kanssa määräysvaltaa WWTE:ssä.

150. Toisin kuin komissio katsoo, tämä perustelu ei tarkoita oikeudenkäynnin kohteen kiellettyä laajentamista ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntiin verrattuna. Se pikemminkin syventää valittajien ensimmäisessä oikeusasteessa esittämiä väitteitä, [93] mikä on sallittua muutoksenhakumenettelyvaiheessa. [94]

151. AOI:n ja SCTC:n perustelujen asiasisältö ei kuitenkaan vakuuta minua.

152. On tosin totta, että kun useilla yhtiöillä on yhteinen määräysvalta tytäryhtiössä, yhdelläkään osakkeenomistajista ei ole yksinään mahdollisuutta vaikuttaa ratkaisevalla tavalla yhtiön toimintaan. Myös unionin yleinen tuomioistuin piti tätä ajatusta lähtökohtanaan valituksenalaisessa tuomiossa. [95]

90 — Edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 60 kohta, joka liittyy kokonaan omistettuun tytäryhtiöön; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 39 kohta, joka liittyy kokonaan omistettuun tytäryhtiöön; edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 40 ja 42 kohta, jotka liittyvät 98-prosenttisesti omistettuun tytäryhtiöön, ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 56, 63 ja 95 kohta, jotka liittyvät 98-prosenttisesti omistettuun tytäryhtiöön.

91 — AOI ja SCTC viittaavat käsitteen ”yhteinen määräysvalta” selventämiseksi yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 139/2004 (EUVL L 24, s. 1).

92 — Ks. erityisesti valituksenalaisen tuomion 163 kohta sekä lisäksi tämän ratkaisuehdotuksen 12 kohta.

93 — Kantajat väittivät ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä, etteivät ne kyenneet ennen toukokuuta 1998 vaikuttamaan ratkaisevalla tavalla WWTE:hen (valituksenalaisen tuomion 55 kohta). Erityisesti ne vetosivat siihen seikkaan, ”– – että yhtäältä TCLT ja toisaalta WWTE:n pääjohtaja ja hänen perheensä käyttivät jaettua määräysvaltaa WWTE:ssä – –” (valituksenalaisen tuomion 56 kohta), ja korostivat, että ”’yhteisen määräysvallan’ käsitteellä ei tarkoiteta valtaa käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa” (valituksenalaisen tuomion 57 kohta).

94 — Vastaavasti edellä alaviitteessä 43 mainittu asia PKK ja KNK v. neuvosto, tuomion 64 ja 66 kohta; asia C-295/07 P, komissio v. Département du Loiret, tuomio 11.12.2008 (Kok., s. I-9363, 99 kohta); edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 38 ja 39 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 36 kohta.

95 — Valituksenalaisen tuomion 165 kohdan ensimmäinen ja toinen virke.

153. Viime kädessä ei ole kuitenkaan kyse ainoastaan konsernin yhtiöiden oikeudellisista vaan myös tosiasiallisista riippuvuussuhteista. Kuten unionin tuomioistuin nimittäin on todennut, konsernin oma oikeudellinen rakenne, jolle on ominaista se, ettei kyseisen konsernin huipulla ole yhtä ainoaa oikeushenkilöä, ei ole ratkaisevaa, kun kyseinen rakenne ei heijasta mainitun konsernin tosiasiallista toimintaa ja todellista organisaatiota. [96]

154. Vastaavasti tytäryhtiössä, joka on oikeudellisesti useiden osakkeenomistajien yhteisessä määräysvallassa, yksi ainoa emoyhtiö saattaa voida tosiasiallisesti vaikuttaa ratkaisevalla tavalla kauppapolitiikkaan ja markkinakäyttäytymiseen. Tällöin (ainoastaan) tämä emoyhtiö ja tytäryhtiö muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, joka muodostaa kilpailuoikeudessa tarkoitetun yrityksen ja tekee molemmista yhdessä vastuullisen mahdollisista kartellirikkomuksista.

155. Sikäli kuin komissio siis todistaa, että konkreettisessa tapauksessa *tosiasiassa* ainoastaan yksi osakkeenomistajista käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön markkinakäyttäytymiseen, se voi saattaa tämän osakkeenomistajan yhteisvastuuseen tytäryhtiön mahdollisista kartellirikkomuksista.

156. Myös unionin yleinen tuomioistuin noudatti täsmälleen samaa lähestymistapaa valituksenalaisessa tuomiossa. Se totesi ensinnäkin, että voi olla tapauksia, joissa todellisuudessa niistä yrityksistä tai henkilöistä, joilla on yhteinen määräysvalta, yksi ainoa käyttää tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiön toiminnassa. [97] Sen jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tutki kaikki komission todisteet SCC:n ja SCTC:n ratkaisevasta vaikutusvallasta WWTE:ssä ja totesi ne vakuuttaviksi. [98] Tutkittuihin todisteisiin kuuluivat WWTE:lle annetut ohjeet, WWTE:n kuulemisvelvoite SCTC:tä kohtaan sekä WWTE:n ja SCTC:n välinen tiedonkulku jalostajakartellin toiminnasta.

157. Unionin yleisen tuomioistuimen menettelytapa ei ole oikeudellisesta näkökulmasta moitittava.

158. Toisin kuin valittajat näyttävät olettavan, emoyhtiöiden SCC:n ja SCTC:n ei ollut erityisesti tarpeen antaa WWTE:lle konkreettisia ohjeita espanjalaiseen jalostajakartelliin osallistumisesta. Kartellioikeudellisen vastuun jakamisessa ei ole ratkaisevaa yllytys emo- ja sen tytäryhtiö(ide)n väliseen rikkomiseen eikä varsinkaan emoyhtiön syyllistyminen kyseiseen rikkomiseen. Pikemminkin riittää sen todistaminen, että kulloinenkin tytäryhtiö ei päätä itsenäisesti markkinakäyttäytymisestään vaan noudattaa olennaisilta osin emoyhtiön sille antamia ohjeita, ennen kaikkea näiden kahden oikeussubjektin välisten taloudellisten, organisatoristen ja oikeudellisten yhteyksien vuoksi. [99]

159. Unionin yleinen tuomioistuin saattoi siis oikeudellista virhettä tekemättä päätyä tutkimustensa perusteella siihen päätelmään, että SCC ja SCTC käyttivät ajanjakson 13.3.1996–4.5.1998 aikana ”tosiasiallisesti ratkaisevaa vaikutusvaltaa WWTE:n toiminnassa”, [100] vaikka ne eivät tuona ajanjaksona oikeudellisesti tarkasteltuna vielä käyttäneet yksin määräysvaltaa WWTE:ssä.

160. Näin ollen ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P on perusteeton.

96 — Vastaavasti asia C-407/08 P, Knauf Gips v. komissio, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. I-6375, 108 kohta).

97 — Valituksenalaisen tuomion 164 kohta ja 165 kohdan viimeinen virke.

98 — Valituksenalaisen tuomion 167–193 kohta.

99 — Edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 58 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 37 ja 38 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 54 ja 55 kohta.

100 — Valituksenalaisen tuomion 194 kohta.

b) AOI:n ja SCTC:n perusoikeuksien väitetty loukkaus (ensimmäisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P)

161. AOI ja SCTC vetoavat asiassa C-628/10 P ensimmäisen valitusperusteensa toisessa osassa perusoikeuskirjan 48 ja 49 artiklan mukaisten perusoikeuksiensa loukkaamiseen. Niiden mielestä unionin yleinen tuomioistuin loukkasi syyttömyysolettamaa ja rangaistusten lakisidonnaisuuden periaatetta, kun se hyväksyi sen, että vastuun jakamisen vuoksi oletetaan, että emoyhtiö käyttää tosiasiassa ratkaisevaa vaikutusvaltaa kokonaan omistamassaan tytäryhtiössä (100 prosentin olettama). Yleisestä asiayhteydestä voidaan päätellä, että kyse on ainoastaan 5.5.1998 – jolloin Standard-konsernin yhtiöt hankkivat suoraan tai epäsuorasti yksinomaisen määräysvallan WWTE:ssä – jälkeisestä ajanjaksosta.

i) Tutkittavaksi ottaminen

162. Kuten komissio perustellusti toteaa, tämän väitteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymistä voidaan epäillä vahvasti.

163. Väitteestä pystyy kyllä riittävän täsmällisesti päättelemään, mistä valittajat unionin yleistä tuomioistuinta moittivat ja mitä valituksenalaisen tuomion kohtaa väite koskee: se koskee edellä mainittujen perusoikeuksien loukkaamista, ja loukkaaminen perustuu 100 prosentin olettaman soveltamiseen AOI:hin (aiempi SCC) ja SCTC:hen 5.5.1998 alkaen.

164. AOI:n ja SCTC:n väite ylittää kuitenkin ne kumoamisperusteet, jotka ne esittivät unionin yleisessä tuomioistuimessa. Niiden kannekirjelmässä ei nimittäin mainittu perusoikeuksien loukkaamista. Jos tällainen väite haluttaisiin ottaa tässä vaiheessa vielä tutkittavaksi, se johtaisi riidan kohteen laajentamiseen, mikä ei ole sallittua muutoksenhakumenettelyssä. [101]

165. Se seikka, että AOI ja SCTC esittävät väitteen perusoikeuksien loukkaamisesta vasta nyt, ei tarkoita ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyjen väitteiden sallittua kehittelyä vaan aivan uutta näkökohtaa, joka ei ole tähän mennessä vielä ollut oikeudenkäynnin kohteena ja jota ei näin ollen saada käsitellä muutoksenhakumenettelyssä unionin tuomioistuimessa. [102]

166. Perusoikeuksien loukkaamista koskevan väitteen esittämistä muutoksenhakumenettelyvaiheessa ei voi myöskään perustella Lissabonin sopimuksen voimaantulolla tällä välin 1.12.2009. Perusoikeuskirja on tosin saanut sen myötä sitovan primaarioikeuden aseman, ja sillä on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla (SEU 6 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta). AOI:n ja SCTC:n esille ottamat perusoikeudet oli kuitenkin vahvistettu unionin oikeuden yleisiksi perusoikeuksiksi jo aiemmin, [103] ja ne oli myös otettava huomioon komission kartellioikeudellisissa menettelyissä perusoikeuskirjalla kodifioidussa muodossa jo viimeistään 1.5.2004 lähtien. [104] AOI ja SCTC olisivat näin ollen voineet esittää näiden perusoikeuksien väitettyä loukkaamista koskevan väitteen jo ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä.

101 — Asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok., s. I-1981, 59 kohta); edellä alaviitteessä 40 mainittu asia AceaElectrabel Produzione v. komissio, tuomion 113 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 35 kohta.

102 — Edellä alaviitteessä 24 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 165 kohta; edellä alaviitteessä 43 mainittu asia PKK ja KNK v. neuvosto, tuomion 61 kohta ja edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 38 kohta.

103 — Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan laillisuusperiaate on unionin oikeuden mukaan voimassa rikosten ja niiden seuraamusten yhteydessä (nullum crimen, nulla poena sine lege) (asia C-60/02, X, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-651, 63 kohta; asia C-303/05, Advocaten voor de Wereld, tuomio 3.5.2007, Kok., s. I-3633, 49 kohta ja edellä alaviitteessä 18 mainittu asia ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, tuomion 80 kohta). Myös syyttömyysolettaman periaate on tunnustettu unionin oikeudessa jo pitkään (asia C-199/92 P, Hüls v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok., s. I-4287, 149 ja 150 kohta; asia C-344/08, Rubach, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-7033, 30 kohta ja asia C-45/08, Spector Photo Group ja Van Raemdonck, tuomio 23.12.2009, Kok., s. I-12073, 39 kohta), vaikka myös unionin tuomioistuin jätti sen voimassaolon aluksi avoimeksi (yhdistetyt asiat 97/87-99/87, Dow Chemical Ibérica ym. v. komissio, tuomio 17.10.1989, Kok., s. 3165, Kok. Ep. X, s. 179, 56 kohta).

104 — Asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan 37 perustelukappale.

167. Näin ollen ensimmäisen valitusperusteen toista osaa ei asiassa C-628/10 P voida ottaa tutkittavaksi. Tarkastelen toisen osan asiasisältöä seuraavassa lyhyesti ainoastaan täydellisyyden vuoksi.

ii) Asiakysymys

168. AOI ja SCTC perustelevat väitteensä perusoikeuksien loukkaamisesta asiallisesti lähinnä kahdella argumentilla. Niiden mukaan 100 prosentin olettama vaikuttaa niin kuin syyllisyysolettama,[105] mikä on perusoikeudeksi vahvistetun syyttömyysolettaman periaatteen vastaista (perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohta): 100 prosentin olettama on lisäksi ristiriidassa yksilöllisen vastuun periaatteen kanssa ja johtaa emoyhtiöiden suhteettomaan rankaisemiseen, mikä loukkaa rangaistusten lakisidonnaisuuden periaatetta (perusoikeuskirjan 49 artikla).

169. Kumpikaan perustelu ei vakuuta minua.

170. *Syyttömyysolettamasta* voidaan ensinnäkin todeta, ettei kyseessä olevan kaltaisen olettamasäännön soveltaminen johda objektiivisen todistustaakan kääntämiseen. Se sisältää pikemminkin ainoastaan säännöstön todisteiden arviointiin emo- ja tytäryhtiön kartellioikeudellisen vastuun jakamisen yhteydessä. Koska se, että emoyhtiö omistaa kokonaan (tai lähes kokonaan) tytäryhtiönsä, mahdollistaa prima facie päätelmän, jonka mukaan emoyhtiö myös tosiasiassa vaikuttaa ratkaisevasti tytäryhtiönsä käyttäytymiseen, emoyhtiön on esitettävä tätä päätelmää vastaan pitävät vastatodisteet; muussa tapauksessa päätelmä on riittävä täyttämään oikeusvaltiolle omaiset todistustaakan vaatimukset. Kyseessä on toisin sanoen selvitysvastuun vaihtelu, joka edeltää objektiivista todistustaakkaa koskevaa kysymystä.[106]

171. Emoyhtiön oikeutettuja intressejä ei heikennetä nyt kyseessä olevan kaltaisella olettamaa koskevalla säännöllä. Emoyhtiö voi vapaasti kumota kokemussääntöihin perustuvan olettaman ratkaisevasta vaikutuksesta konkreettisessa yksittäistapauksessa näyttämällä toteen, että se on pidättäytynyt toimimasta eikä ole vaikuttanut tytäryhtiönsä markkinakäyttäytymiseen. Tämän edellyttämät tosiseikat ja tiedot saadaan emo- ja tytäryhtiön sisäisistä menettelyistä. Tämän vuoksi on täysin perusteltua kohdentaa tätä koskeva selvitysvastuu tytäryhtiölle.[107]

172. 100 prosentin olettama ei heikennä myöskään *yksilöllisen vastuun periaatetta* ja *rangaistusten lakisidonnaisuuden periaatetta*.

173. Se, että konsernin emoyhtiö, joka käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaansa tytäryhtiöönsä, voidaan asettaa yhteisvastuuseen tytäryhtiön kartellitoiminnasta, ei ole missään tapauksessa poikkeus yksilöllistä vastuuta koskevasta periaatteesta vaan ilmentää juuri tätä periaatetta. Emoyhtiö ja tytäryhtiöt, joiden käyttäytymiseen emoyhtiö vaikuttaa ratkaisevasti, muodostavat yhdessä kilpailulainsäädännössä tarkoitetun yhtenäisen yrityksen taustalla olevan tahon. Mikäli tällainen yritys rikkoo tahallisesti tai tuottamuksellisesti kilpailulainsäädäntöä eli erityisesti EY 81 artiklaa (nykyään SEUT 101 artikla) ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa, syntyy kaikkien tämän konsernin taustalla olevien oikeussubjektien yhteinen yksilöllinen vastuu riippumatta siitä, onko kyseessä emo- vai tytäryhtiö.[108]

105 — Oikeudenkäyntikielellä presumption of guilt.

106 — Ks. edellä alaviitteessä 2 mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. v. komissio esittämäni ratkaisuehdotus, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen sekä edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 65 kohta ja julkisasiamies Mengozzin 17.2.2011 viimeksi mainitussa asiassa esittämä ratkaisuehdotus, 58–64 kohta; samaan tapaan myös yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004 (Kok., s. I-123, 132 kohta).

107 — Ks. edellä alaviitteessä 2 mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. v. komissio esittämäni ratkaisuehdotus, 75 kohta; sitä, että olettaman kumoamiseen tarvittavat tosiseikat ja tiedot saadaan emo- ja tytäryhtiön sisäisistä menettelyistä, korostetaan myös edellä alaviitteessä 3 mainitussa asiassa Elf Aquitane v. komissio, tuomion 60 kohdan loppu ja 70 kohdan loppu.

108 — Ks. edellä alaviitteessä 2 mainitussa asiassa Akzo Nobel ym. v. komissio esittämäni ratkaisuehdotus, 97 kohta; vastaavasti edellä alaviitteessä 3 mainittu ns. ICI-tapaus, tuomion 132–141 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 77 kohta; edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 34–38 kohta; edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Arkema v. komissio, tuomion 37–39 kohta ja edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 53–55 kohta ja 88 kohta.

174. Tällaisella emoyhtiön kartellioikeudellisella vastuulla ei ole myöskään mitään tekemistä tuottamuksesta riippumattoman vastuun (”strict liability”) kanssa. Pikemminkin emoyhtiö on, kuten edellä on todettu, yksi yrityksen taustalla olevista tahoista, joka on tuottamuksellisesti rikkonut kilpailusääntöjä. Yksinkertaistettuna voidaan todeta, että emoyhtiö muodostaa (yhdessä kaikkien sen ratkaisevassa vaikutusvallassa olevien tytäryhtiöiden kanssa) sen yrityksen oikeudellisen henkilöitymän, joka on tuottamuksellisesti rikkonut kilpailusääntöjä. [109]

175. Rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuudesta (perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohta) voidaan todeta, että kartellirikkomuksesta määrätyn sakon suuruuden on oltava oikeassa suhteessa rikkomuksen lajiin, vakavuuteen ja kestoon. Sillä, saatetaanko sakosta yhteisvastuuseen ainoastaan välittömästi kartellirikkomukseen osallistunut yhtiö vai myös sen emoyhtiö, ei ole merkitystä rangaistusten oikeasuhteisuuden periaatteen kannalta. Käsiteltävässä asiassa ei ole viitteitä siitä, että AOI:n ja SCTC:n yhteisvastuu WWTE:n kartellirikkomuksista olisi ollut suhteeton; AOI ja SCTC eivät ole itse esittäneet mitään siihen viittaavaa.

176. Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P on näin ollen jätettävä tutkimatta, minkä lisäksi se on myös perusteeton.

c) Välipäätelmä

177. Ensimmäinen valitusperuste asiassa C-628/10 P on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

2. Toinen valitusperuste asiassa C-628/10 P

178. Toisella valitusperusteellaan asiassa C-628/10 P AOI ja SCTC moittivat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on sallinut komission virheellisesti mukauttaa perusteitaan oikeudenkäynnin aikana ja muuttaa riidanalaisen päätöksen perusteluja jälkikäteen. Valittajien käsityksen mukaan unionin yleinen tuomioistuin on sen vuoksi rikkonut työjärjestyksensä 48 artiklan 2 kohtaa ja SEUT 296 artiklaa sekä loukannut puolustautumisoikeuksia.

179. Toisen valitusperusteen yhteydessä kiistellään lähinnä siitä, milloin käsiteltävässä asiassa alettiin emoyhtiöiden kokonaan omistamien tytäryhtiöiden kartellirikkomusten syyksilukemisen yhteydessä soveltaa kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa. Unionin yleisen tuomioistuimen lähtökohtana on, että komissio perusteli näkemystään kahden seikan tutkimiseen perustuvalla lähestymistavalla jo hallinnollisessa menettelyssä. [110] AOI ja SCTC ovat tiukasti sitä mieltä, että ajatus kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan soveltamisesta nousi esiin vasta ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisen kysymyksen johdosta, minkä vuoksi unionin yleisen tuomioistuimen ei olisi pitänyt ottaa sitä enää huomioon.

a) Esikysymys: onko toinen valitusperuste tehoton (inopérant)?

180. Komissio katsoo, että toinen valitusperuste on täysin tehoton. Se perustelee käsitystään ensinnäkin sillä, ettei valituksenalainen tuomio ollut lainkaan riippuvainen kahden seikan tutkimiseen perustuvasta lähestymistavasta. Toiseksi komissio vetoaa siihen, ettei voi olla mahdollista, että valittajat voisivat vedota väitteeseen omaksi edukseen. Niiden vastuu tytäryhtiö WWTE:n kartellirikkomuksesta on nimittäin todistettu siinäkin tapauksessa, että – suhteellisen tiukkaa – kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa sovellettaisiin vastuun emoyhtiöihin kohdentamisen yhteydessä.

109 — Edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 77 kohta sekä kyseisessä asiassa esittämäni ratkaisuehdotuksen 98 kohta; ks. lisäksi edellä alaviitteessä 2 mainittu asia General Química ym. v. komissio, tuomion 38 kohta.

110 — Ks. erityisesti riidanalaisen tuomion 147 ja 155 kohta.

181. Kumpikaan perustelu ei vakuuta.

182. Komission ensimmäisen perustelun yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuin hylkää valitusperusteen vaikutuksettomana tai tehottomana (ranskaksi inopérant), mikäli valitusperuste ei oikeudellisesti virheettömien perustelujen nojallakaan johtaisi valituksenalaisen tuomion kumoamiseen. [111] Näin käy erityisesti, kun valittajan arvostelu kohdistuu ensimmäisen oikeusasteen tuomion ylimääräisiin perusteluihin (obiter dicta). [112]

183. Sellaisesta ei kuitenkaan ole tässä kyse.

184. Komission käsityksen vastaisesti unionin yleisen tuomioistuimen riidanalaiset kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa koskevat näkemykset eivät ole kartellioikeudellisen syyksilukemisen kannalta ylimääräisiä perusteluja. Kahden seikan tutkimiseen perustuvaan lähestymistapaan viittaaminen muodostaa valituksenalaisessa tuomiossa pikemminkin merkityksellisen perustelun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tutkimisen yhteydessä. [113]

185. Ainoastaan sen vuoksi, että unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan soveltamisen komission tiukempana näyttötasona, [114] se saattoi päätellä, että komissio luki tytäryhtiöiden kartellirikkomukset perustellusti joidenkin emoyhtiöiden – nimenomaan AOI:n ja SCTC:n – muttei muiden – esimerkiksi Universalin ja Universal Leafin – syyksi. [115] Jos unionin yleinen tuomioistuin olisi pitänyt kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa lainvastaisena ja katsonut ainoastaan 100 prosentin olettaman asiaankuuluvaksi, sen olisi pitänyt todeta, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu. [116]

186. Toinen komission esittämä perustelu on myöskin vailla pohjaa. Väite, jonka mukaan AOI ja SCTC eivät saisi saada etua omasta väitteestään, koskee nimittäin todellisuudessa niiden toisen valitusperusteen *tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä*, tarkemmin sanoen oikeussuojan tarvetta. [117] Tällä näkökohdalla ei sen sijaan ole mitään merkitystä sen seikan kannalta, onko väite tehoton (inopérante). Oikeuskäytännön mukaan valitusperusteen tehottomuutta koskeva väite liittyy siihen, onko valitus *perusteltu*, eikä se koske valituksen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. [118]

187. Lähtökohtana on joka tapauksessa oltava se, että toisen valitusperusteen yhteydessä esitetyt väitteet voivat – jos ne pitävät paikkansa – hyvinkin olla edullisia AOI:n ja SCTC:n kannalta. Jos nimittäin käy ilmi, että unionin yleinen tuomioistuin on kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa soveltaessaan perustellut tuomiotaan näkökohdalla, joka on otettu esille oikeudenkäynnissä liian myöhään ja johon valittajat eivät ole riittävästi kyenneet ottamaan kantaa, valituksenalainen tuomio on joka tapauksessa kumottava kontradiktorista menettelyä koskevan periaatteen loukkaamisen vuoksi. [119] Kumoaminen toisi AOI:lle ja SCTC:lle epäilemättä prosessuaalista etua.

111 — Vastaavasti esim. asia C-35/92 P, parlamentti v. Frederiksen, tuomio 18.3.1993 (Kok., s. I-991, 31 kohta) ja edellä alaviitteessä 40 mainittu asia FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 189 kohta.

112 — Asia C-244/91 P, Pincherle v. komissio, tuomio 22.12.1993 (Kok., s. I-6965, 25 ja 31 kohta); edellä alaviitteessä 24 mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 148 kohta ja asia C-96/09 P, Anheuser-Busch v. Budějovický Budvar, tuomio 29.3.2011 (Kok., s. I-2131, 211 kohta).

113 — Valituksenalaisen tuomion 153–160 kohta; ks. erityisesti 155 kohta, jossa unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että komissio ei ”varovaisuuden vuoksi käyttänyt ainoana perusteena oikeuskäytännössä esille tuotua olettamaa – –, vaan se otti huomioon myös muita tosiseikkoja, joilla se pyrki osoittamaan tämän vaikutusvallan käyttämisen”.

114 — Ks. valituksenalaisen tuomion 155 kohta.

115 — Riidanalaisen tuomion 159 ja 160 kohta.

116 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 37–68 kohdassa yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta esittämäni toteamukset.

117 — Asia C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio, tuomio 19.10.1995 (Kok., s. I-3319, 13 kohta); edellä alaviitteessä 2 mainittu asia Akzo Nobel ym. v. komissio, tuomion 33 kohta ja edellä alaviitteessä 27 mainittu Akzo ja Akcros Chemicals -tapaus, tuomion 22 kohta.

118 — Ks. edellä alaviitteessä 82 mainittu oikeuskäytäntö.

119 — Ks. vielä alaviitteessä 63 mainitut asiat komissio v. Irlanti ym., tuomion 87 kohta ja Uudelleenkäsittely M v. lääkevirasto, tuomion 59 ja 69 kohta.

188. Komissio pyrkii muodostamaan yhteyden toisen ja kolmannen valitusperusteen välille asiassa C-628/10 P. Se väittää lähinnä, että nyt käsiteltävä toinen valitusperuste, joka koskee unionin yleisen tuomioistuimen väitettyjä menettelyvirheitä, voidaan hyväksyä ainoastaan, jos myös yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskeva kolmas valitusperuste hyväksytään. Komissio jättää kuitenkin näin huomiotta valitusperusteiden itsenäisen luonteen. Jos unionin tuomioistuin toteaisi AOI:n ja SCTC:n väitteen mukaisen menettelyvirheen, toinen valitusperuste olisi hyväksyttävä riippumatta siitä, osoittautuuko valittajien kolmannen valitusperusteen yhteydessä esittämä syrjintäväite paikkansa pitäväksi.

189. Kaiken kaikkiaan toista valitusperustetta asiassa C-628/10 P ei voida hylätä tehottomana (inopérant).

b) Toisen valitusperusteen sisällön tarkastelu

190. Vielä on tarkasteltava sitä, pitävätkö toisen valitusperusteen molemmat osat paikkansa.

i) Komission perustelujen väitetty mukauttaminen ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnin aikana (toisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P)

191. Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P koskee unionin yleisen tuomioistuimen väitettyä sen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan rikkomista, joka sisältää myöhässä esitettyjä oikeudellisia perusteita koskevan prekluusiosäännön. Koska komissio valitusperusteen mukaan otti kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan esiin vasta unionin yleisen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa, sitä koskevat toteamukset on AOI:n ja SCTC:n mielestä esitetty myöhässä, ja unionin yleisen tuomioistuimen olisi pitänyt jättää ne tutkimatta.

192. Komissio epäilee jo unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan sovellettavuutta. Komissio näyttää olevan sitä mieltä, että mainitun määräyksen mukainen myöhässä esitettyjen väitteiden prekluusio koskee ensimmäisessä oikeusasteessa lähtökohtaisesti ainoastaan kantajaa, muttei vastaajaa.

193. Mainitusta määräyksestä ei kuitenkaan löydy tukea näin suppealle näkemykselle. Tämä käy erityisen selvästi ilmi unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan saksankielisestä versiosta, jonka mukaan hylätä voidaan molempien osapuolten uudet perusteet. Kyseisen määräyksen 2 kohdan toisessa alakohdassa käytetään yleistä ilmaisua ”joku asianosaisista” (eine Partei), jolla voidaan tarkoittaa sekä kantajaa että vastaajaa. Myös määräyksen systemaattinen yhteys 48 artiklan 1 kohtaan vahvistaa, ettei kyse ole ainoastaan kantajan perusteista, sillä myös mainitussa 1 kohdassa käytetään ilmaisua ”asianosainen”, ja lisäksi siinä viitataan nimenomaisesti sekä kantajan että vastaajan vastaukseen. Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan tavoitteena on kaiken kaikkiaan tehokas oikeudenkäynnin kulku, jota on suojeltava kummankin asianosaisen viivytystaktiikalta.

194. Tässä yhteydessä ei ole hyödyllinen myöskään se komission esittämä peruste, että unionin yleisen tuomioistuimen on tutkittava kanteen väitteet riippumatta siitä, jätetäänkö kanteeseen vastine vai ei.

195. Unionin yleinen tuomioistuin voi tosin itse ratkaista, arvioiko se asianosaisten väitteiden paikkansapitävyyden. Tuomioistuin ei nimittäin ”puhu asianosaisten suulla”.[120] Vastaavasti se ei voi olla velvollinen ottamaan huomioon ainoastaan niitä argumentteja, joihin asianosaiset ovat perustaneet väitteensä, sillä muuten sen pitäisi mahdollisesti perustaa päätöksensä virheellisiin oikeudellisiin näkökohtiin.[121] Myöhässä esitetty väite on kuitenkin jätettävä tutkimatta. Sen paikkansapitävyyttä ei siis tutkita riippumatta siitä, onko kyse kantajan vai vastaajan perusteesta.

196. Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohtaa voidaan siis kaiken kaikkiaan soveltaa komission ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämiin lausumiin.

197. Tätä määräystä ei kuitenkaan ole rikottu nyt käsiteltävässä asiassa.

198. Kahden seikan tutkimiseen perustuva lähestymistapa ei nimittäin tosiasiassa ollut uusi, vaan sitä sovellettiin jo riidanalaisessa päätöksessä. Vaikka mainitussa päätöksessä ei käytetty kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan käsitettä, yleisestä asiayhteydestä käy ilmi, ettei komissio perustanut emoyhtiön kokonaan omistaman tytäryhtiön kartellirikkomuksista vastuuseen joutumista yksinomaan olettamasääntöön – 100 prosentin olettamaan –, vaan otti lisäksi huomioon muitakin näkökohtia, joiden perusteella voitiin päätellä, että kyseinen emoyhtiö tosiasiallisesti käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiössä.[122]

199. AOI:lla ja SCTC:llä oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen istunnossa mahdollisuus ottaa kantaa komission unionin yleisen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamiin vastauksiin, myös kahden seikan tutkimiseen perustuvaan lähestymistapaan. Sen vuoksi ei voi olla puhe kontradiktorisen menettelyn periaatteen loukkaamisesta tai – kuten valittajat asian ilmaisevat – puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta.[123]

200. Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa asiassa C-628/10 P on näin ollen perusteeton.

ii) Väite riidanalaisen päätöksen perustelujen muuttamisesta jälkikäteen (toisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P)

201. Myös toisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P koskee kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa emoyhtiöiden kokonaan omistamien tytäryhtiöiden kartellirikkomusten syyksilukemisen yhteydessä. AOI ja SCTC katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin salli komission virheellisesti muuttaa jälkikäteen riidanalaisen päätöksen perusteluja kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan avulla, niin että komission perustelujen aukot voitiin tukkia. Unionin yleinen tuomioistuin jätti näin ollen huomiotta unionin toimielinten toimien perusteluvaatimukset.

202. EY 253 artiklan (nykyään SEUT 296 artiklan toinen kohta) mukaan komission toimet, myös kartelleja koskevien sakkomenettelyjen päätökset, on perusteltava.

120 — Näin julkisasiamies Léger 2.4.1998 esittämässään ratkaisuehdotuksessa asiassa C-252/96 P, parlamentti v. Gutiérrez de Quijano y Lloréns, tuomio 19.11.1998 (Kok., s. I-7421, ratkaisuehdotuksen 36 kohta).

121 — Vastaavasti asia C-470/02 P, UER v. M6 ym., määräys 27.9.2004 (69 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja yhdistetyt asiat C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P, Ruotsi v. API ja komissio, tuomio 21.9.2010 (Kok., s. I-8533, 65 kohta).

122 — Valituksenalaisen tuomion 155 kohta; ks. myös riidanalaisen päätöksen 373 perustelukappale.

123 — Asia C-64/98 P, Petrides v. komissio, tuomio 9.9.1999 (Kok., s. I-5187, 31 ja 32 kohta); vastaavasti asia C-259/96 P, neuvosto v. de Nil ja Impens, tuomio 14.5.1998 (Kok., s. I-2915, 31 kohdan loppu). Käsiteltävä asia eroaa lähtökohtaisesti edellä alaviitteessä 54 mainitusta ns. Impala-tapauksesta, tuomion 100–102 kohta), jossa unionin yleinen tuomioistuin perusti oman tuomionsa menettelyn sellaisiin asiakirjoihin, joista asian valittajat eivät saaneet riittävästi tietoa ja joihin komissiokaan ei olisi voinut nojautua hallinnollisen menettelyn aikana.

203. Komission sakkopäätöksessä on, kuten jo mainittiin,[124] oltava kutakin adressaattia koskevat riittävät perustelut, erityisesti niitä, joiden syyksi kyseinen rikkomus päätöksen mukaan luetaan. Sen vuoksi päätöksen on sisällettävä tytäryhtiönsä rikkomuksesta vastuuseen saatettavaa emoyhtiötä koskeva perusteellinen selvitys syistä, joiden perusteella rikkomus voidaan lukea mainitun emoyhtiön syyksi.[125] Perusteluja ei voi esittää vasta oikeudenkäynnin aikana.[126]

204. Kielletystä perustelujen esittämisestä myöhään on kuitenkin erotettava sinänsä jo riittävän perustelun selittäminen: se on oikeudenkäynnissä aina sallittua ja voi olla hyödyllistä unionin tuomioistuimissa tapahtuvan kyseisen päätöksen aineellisoikeudellisen valvonnan kannalta.[127]

205. Kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa koskevien näkemysten, jotka komissio esitti käsiteltävässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen kysymykseen, tarkoituksena oli ainoastaan selittää riidanalaisen päätöksen jo esitettyä perustelua.[128] Riidanalaisesta päätöksestä kävi ilman näitä selityksiäkin riittävän hyvin ilmi, ettei komissio tukeutunut käsiteltävässä asiassa yksinomaan 100 prosentin olettamaan vaan otti kahden seikan tutkimiseen perustuvan lähestymistavan mukaisesti huomioon muitakin näkökohtia, joiden perusteella voitiin päätellä, että kyseinen emoyhtiö tosiasiallisesti käytti ratkaisevaa vaikutusvaltaa tytäryhtiössä.[129]

206. Näissä olosuhteissa kahden seikan tutkimiseen perustuvaa lähestymistapaa koskevat näkemykset, jotka komissio esitti käsiteltävässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä, eivät olleet kiellettyjä myöhään esitettyjä perusteluja.

207. Näin ollen myös toisen valitusperusteen toinen osa asiassa C-628/10 P on perusteeton. Tämä valitusperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

### C *Asianosaisten esittämien valitusperusteiden yhteenveto*

208. Koska sen enempää AOI:n ja SCTC:n väitteitä asiassa C-628/10 P kuin komission väitteitäkään asiassa C-14/11 P ei hyväksytä, molemmat valitukset on hylättävä kokonaisuudessaan.

### D *AOI:n ja SCTC:n erillinen vaatimus sakon alentamisesta*

209. Asiaa C-628/10 P koskevassa valituskirjelmässä AOI ja SCTC esittävät valituksenalaisen tuomion kumoamisen varalta erillisen vaatimuksen sakon alentamisesta.

210. Jos unionin tuomioistuin päätyy ehdotukseni mukaisesti siihen päätelmään, ettei valittajien esittämiä väitteitä hyväksytä, ei ole mitään syytä alentaa sakkoja. AOI:n ja SCTC:n sitä koskevaa vaatimusta ei tarvitse siinä tapauksessa käsitellä.

124 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 111 kohta.

125 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 152 kohta.

126 — Edellä alaviitteessä 3 mainittu asia Elf Aquitane v. komissio, tuomion 152 kohta yhdessä 149 kohdan kanssa.

127 — Ks. edellä alaviitteessä 64 mainittu oikeuskäytäntö.

128 — Kuten jo todettiin, samaa ei voi sanoa komission TCLT:n ominaisuutta WWTE:n jalostaman tupakan pääasiallisena ostajana koskevista toteamuksista, jotka ovat kolmannen ja neljännen valitusperusteen kohteena asiassa C-14/11 P (ks. erityisesti tämän ratkaisuehdotuksen 116–123 kohta).

129 — Riidanalaisen tuomion 155 kohta; ks. myös riidanalaisen päätöksen 373 ja 376 perustelukappale.

211. Näin on erityisesti sen vuoksi, että sakon määrän laskeminen ei ollut ensimmäisen oikeusasteen tuomion kohteena. Unionin tuomioistuin on nimittäin muutoksenhakuasioissa toimivaltainen tutkimaan ainoastaan arvioinnit, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista.[130] Jos unionin tuomioistuin käsittelee sakon määrää hyväksymättä ensin jotain esitetyistä valitusperusteista, se lausuu käsiteltävän riidan ulkopuolisesta seikasta.

212. Jos AOI:n ja SCTC:n vaatimuksen tavoitteena on, kuten komissio olettaa, *tytäryhtiö WWTE:lle* määrätyn sakon alentaminen, tätäkään pyyntöä ei voitaisi ottaa tutkittavaksi. WWTE ei nimittäin ollut asianosainen unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäynnissä eikä käsiteltävässä muutoksenhakuasiassa.

## VII Oikeudenkäyntikulut

213. Mikäli valitukset hylätään, kuten ehdotan nyt käsiteltävässä asiassa, unionin tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista (työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäinen kohta), joita koskevat yksityiskohtaiset määräykset ilmenevät työjärjestyksen 69 artiklasta, luettuna yhdessä 118 artiklan kanssa.

214. Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan ensimmäisestä alakohdasta, luettuna yhdessä 118 artiklan kanssa, käy ilmi, että asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Käsiteltävässä asiassa kaikkien valittajien valitukset hylätään kokonaisuudessaan ja kukin vastapuoli on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista.

215. AOI ja SCTC olisi tarkkaan ottaen velvoitettava korvaamaan kaikki niiden valitukseen asiassa C-628/10 P liittyvät oikeudenkäyntikulut, kun taas komissio olisi velvoitettava korvaamaan kaikki sen valitukseen asiassa C-14/11 P liittyvät oikeudenkäyntikulut.[131]

216. Tällainen menettelytapa olisi kuitenkin käsiteltävässä asiassa kohtuuton, koska valituksissa oli lukuisia sisällöllisiä päällekkäisyyksiä, mikä johti siihen, että asianosaiset kohtasivat lähtökohtaisesti samoja argumentteja asiaan C-628/10 P ja asiaan C-14/11 P liittyvissä kirjelmissä.[132] Lisäksi asioiden käsittelyn yhdistämisen jälkeen pidettiin yhteinen istunto, jossa unionin tuomioistuin kehotti asianosaisia keskittymään väitteissään eräisiin oikeudellisiin kysymyksiin, jotka ovat yhteisiä molemmille tapauksille. Näissä olosuhteissa lienee mahdotonta yksilöidä järkevästi, minkälaisia oikeudenkäyntikuluja kullekin asianosaiselle on syntynyt missäkin asiassa.

130 — Edellä alaviitteessä 100 mainittu asia komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomion 59 kohta; asia C-348/06 P, komissio v. Girardot, tuomio 21.2.2008 (Kok., s. I-833, 49 kohta) ja asia C-548/09 P, Bank Melli Iran v. neuvosto, tuomio 16.11.2011 (Kok., s. I-11381, 122 kohta).

131 — Vastaavasti esim. asia C-362/05 P, Wunenburger v. komissio, tuomio 7.6.2007 (Kok., s. I-4333, 98 kohta); samaan tapaan edellä alaviitteessä 2 mainituissa yhdistetyissä asioissa ArcelorMittal Luxembourg v. komissio ja komissio v. ArcelorMittal Luxembourg ym., tuomion 153 ja 154 kohta.

132 — Ks. esim. komission asian C-14/11 P valituskirjelmässä yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta esittämät väitteet, joita se pitkälti kierrätti vastineessaan asiassa C-628/10 P. Samoin AOI ja SCTC toivat vastineessaan asiassa C-14/11 P esiin lukuisia argumentteja, jotka olivat jo niiden valitusten kohteena asiassa C-628/10 P.

217. Edellä esitetystä syystä vaikuttaa oikeudenmukaisemmalta ja myös oikeudenkäyntikulujen tehokkaan asianosaisten kesken jakamisen kannalta hyödylliseltä ratkaista molempien asioiden oikeudenkäyntikulut yhdessä [133] ja olettaa tällöin työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä 118 artiklan kanssa, soveltaen, että kukin asianosainen on osittain voittanut ja osittain hävinnyt koko asian. Oikeudenkäyntikulut pitäisi tällöin jakaa siten, että kukin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

## VIII Ratkaisuehdotus

218. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin ratkaisee asiat seuraavasti:

1) Valitukset hylätään.

2) Asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

133 — Asia C-282/95 P, Guérin automobiles v. komissio, tuomio 18.3.1997 (Kok., s. I-1503, 45 kohta); asia C-338/00 P, Volkswagen v. komissio, tuomio 18.9.2003 (Kok., s. I-9189, 181 kohta) ja yhdistetyt asiat C-65/02 P ja C-73/02 P, ThyssenKrupp v. komissio, tuomio 14.7.2005 (Kok., s. I-6773, 99 kohta); vastaavasti lisäksi yhdistetyt asiat C-122/99 P ja C-125/99 P, D ja Ruotsi v. neuvosto, tuomio 31.5.2001 (Kok., s. I-4319, 63–65 kohta); yhdistetyt asiat C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P, GlaxoSmithKline Services ym. v. komissio ym., tuomio 6.10.2009 (Kok., s. I-9291, 169 ja 170 kohta) ja asia C-279/08 P, komissio v. Alankomaat, tuomio 8.9.2011 (Kok., s. I-7671, 137 kohta) sekä – kahteen yhdistettyyn suoraan kanteeseen liittyen – yhdistetyt asiat C-63/90 ja C-67/90, Portugali ja Espanja v. neuvosto, tuomio 13.10.1992 (Kok., s. I-5073, Kok. Ep. XIII, s. I-125, 56 kohta).